

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060108

DOM
2018-04-16
Stockholm

Mål nr
M 6236-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-06-16 i mål nr M 6141-15, se bilaga A

PARTER

Klagande och motparter

1. Skanska Industrial Solutions AB, 556793-1638

Ombud: WSP Sverige AB

2. JN

Motparter till Skanska

1. Länsstyrelsen i Södermanlands län

2. Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun

3. CD

4. JE

5. HE

6. RE

Dok.Id 1411888

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30

7. KK

8. BK

9. UL

10. SL

11. SN

12. TP

13. UP

14. GP

15. AS

16. KS

17. AW

18. PÅ

Ombud för 3-18: JN O

SAKEN

Tillstånd för täkt av berg samt vattenverksamhet på fastigheten XX i Eskilstuna kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på så sätt att villkor 6 avseende arbetstid ska ha följande lydelse:

Bullrande verksamhet får bedrivas under följande förutsättningar och tider:

- Kl. 06.00–18.00 vardagar (måndag–fredag) avseende samtlig verksamhet.
- Kl. 18.00–22.00 vardagar (måndag–fredag) avseende efterkrossning, sortering och lastning/lossning.
- Under perioden den 1–31 juli får bullrande verksamhet inte bedrivas.

Tillsynsmyndigheten får därutöver medge ytterligare tillfällen för masshantering samt in- och uttransporter under helger och juli månad.

2. Mark- och miljööverdomstolen förordnar att tillståndet ska gälla utan hinder av att det inte vunnit laga kraft.

3. Mark- och miljööverdomstolen avslår övriga yrkanden.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skanska Industrial Solutions AB har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att villkor 7 ges följande lydelse:

Det samlade bullret från den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsområdet, inkluderat transporter, får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande värden:

- 50 dB(A) dag (06-18)
- 45 dB(A) kväll (18-22) samt lör-, sön- och helgdag (06-18) och
- 40 dB(A) natt (22-06)

Maximala ljudnivåer (LFmax>55 dBA) får inte förekomma nattetid klockan 22-06 annat än vid enstaka tillfällen.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar vid bostäder. Denna kontroll ska genomföras inom tre månader från det att tillståndet tagits i anspråk. Kontrollen ska ske när verksamheten är i full drift. Kontroll ska därefter ske när tillsynsmyndigheten begär detta, dock minst en gång vart tredje år.

Skanska har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska meddela bolaget verkställighetsförordnande.

JN, CD, JE, HE, RE, KK, BK, UL, SL, SN, TP, UP, GP, AS, KS, AW och **PÅ** (JN m.fl.) har bestritt bifall till Skanskas yrkanden.

JN har vidare i första hand yrkat att ansökan om tillstånd ska avslås. I andra hand har han yrkat 1. att om tillstånd ges ska tillåten bullernivå från verksamheten bestämmas till 45 dB(A) dagtid, 40 dB(A) kvällstid och 35 dB(A) nattetid, 2. att bullervallar ska byggas innan verksamheten påbörjas eller alternativt att

förkrossen ska byggas in och skutknackning ske bakom skärm, 3. att arbetstiderna ska bestämmas till kl. 07.00–16.00 och 4. att fem veckors uppehåll per år av verksamheten ska göras.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har avstyrkt att villkor 7 ändras och att verkställighetsförordnande meddelas.

Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun har avstyrkt att verkställighetsförordnande meddelas.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skanska har huvudsakligen anfört följande: Mark- och miljödomstolen har sänkt bullernivån vid skutknackning i strid med praxis och Naturvårdsverkets riktlinjer. Mark- och miljööverdomstolen har i dom den 11 november 2015, mål nr M 3742-15, tagit ställning till att borrhning, skutknackning eller förkrossning inte utgör ljud av sådan impulskaraktär som medför att gränsvärden för buller ska sänkas.

Skutknackning ger inte upphov till impulsljud och behöver därför inte heller enligt Naturvårdsverkets vägledning sänkas med 5 dB(A) från villkorad ekvivalent ljudnivå. Nuvarande förhållanden skiljer sig inte från nämnt avgörande. Detta även eftersom bedömningen om vad som kan anses utgöra impulsljud är beroende på vilket avstånd mätning görs. Det aktuella villkoret gäller bullernivå vid bostad, inte i direkt anslutning till verksamheten. Det innebär att skutknackning generellt inte är att bedöma som impulsljud. Närmsta bostad ligger på sådant avstånd att det inte finns anledning att anpassa bullervillkoret till impulsljud. Det nuvarande villkoret är dessutom mycket begränsande för tåktens bedrivande. Skutknackningen maskeras dessutom av ljudet från övriga verksamheter i tåkten. Bullerutredningarna visar att gränsvärdet 50 dB(A) kan innehållas dagtid när verksamheten bedrivs i full drift.

JN m.fl. i allt väsentligt hänfört sig till vad som framkommit tidigare med följande förtydliganden och tillägg: Närfältmätningar från 2015 visar att bolaget inte klarar att uppfylla de villkorade gränsvärdena. Bolaget har inte redovisat att de bullermätningar man utfört 2012 och 2015 gjorts under full produktion. När-

fältmätningarna får därför anses visa för låga dB(A)-värden. Eftersom verksamheten avger impulsljud så ska bullernivån sänkas generellt med 5 dB(A). Det förekommer även toner och klanger, genom t.ex. stenar som faller mot metallplåtar i primärkrossen. Problemet förvärras av att täktverksamheten bedrivs för nära befintliga bostäder. De närmaste bostäderna ligger endast ca 300 meter från täkten. Genom att Skanska inte uppfyllt villkoren under ca 20 års tid är det visat att de inte heller uppfyller kunskapskravet och tillstånd för fortsatt verksamhet ska inte ges. Skillnaden i aktuellt mål jämfört med av Skanska åberopad praxis är att det nu är visat att det förekommer impulsljud från verksamheten. Ljuden kan inte särskiljas till en viss tid eller utföras i kampanjer och en generell sänkning av ljudnivån med 5 dB(A) är nödvändig.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anfört i huvudsak följande: Det är förhållandena på platsen som är avgörande till om impulsljud förekommer i särskilt störande karaktär eller inte. Av bullerutredning från WSP framgår att skutknackningen ger upphov till impulsljud. Även de klagomål som inkommit från närboende till täkten visar att skutknackningen ger upphov till sådana ljud som kan anses som särskilt störande. Villkor 7 bör därför stå fast. Med hänsyn till att en bergtäkt inte är en reversibel process och de klagomål som föreligger bör lagakraftvunnet avgörande finnas innan tillståndet får tas i anspråk.

Miljö- och räddningstjänstnämnden har bedömt att tillstånd till verksamheten kan lämnas under förutsättning att skyddsåtgärder, begränsningar och kontroller utförs. Nämnden anser att det i detta fall har visats att skutknackning och tippning av sten i förkrossen ger upphov till märkbara impulser hos närboende. Eftersom impulsljud har visats förekomma från skutknackning och från förkrossen är det viktigt att tillståndets bullervillkor tar hänsyn till detta.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillåtlighet

JN har yrkat att ansökan ska avslås eftersom Skanska i täktverksamheten överskridit de befintliga bullervillkoren enligt åberopade bullerutredningar. Tillstånd kan vägras den som inte fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare tillstånd, se 16 kap.

6 § miljöbalken. För att det med stöd av bestämmelsen ska vara möjligt att vägra en verksamhetsutövare tillstånd ska det stå klart att skyldigheter enligt ett tidigare tillstånd inte följts. Det får med andra ord inte föreligga tveksamheter (se prop. 1997/98:45, del II, s. 207). Även om det inte kan uteslutas att överträdelser förekommit kan det inte anses ha framkommit att Skanska har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter i sådan omfattning att ett nytt tillstånd ska vägras. Yrkandet om detta ska därför avslås.

Villkor 7 – ljudnivåer utomhus vid bostäder

Frågan om impuls ljud förekommer och om detta ska medföra en sänkning av bullernivån med 5 dB(A) vid tåkten beror på flera faktorer som t.ex. avståndet till bostäder, omgivningens utformning och topografi, var skutknackningen placeras i förhållande till bostäder (längst ner i tåkten nära en bergvägg eller högst uppe på tåkten), vilka eventuella ytterligare avskärmningar som anordnas, buller i övrigt från verksamheten samt bakgrundsbuller från annan verksamhet. Avseende skutknackning kan ljudemissionen påverkas av hydraulhammarens storlek och om denna är innesluten i en ljuddämpande konstruktion. Mark- och miljööverdomstolen bedömer alltså att det kan vara svårt att göra generella uttalanden om vilka typer av verksamheter som kan ge upphov till ljud med impulskaraktär, hörbara tonkomponenter eller annars särskilt störningsframkallande ljudkaraktärer. I varje mål måste det därför göras en individuell bedömning och det som är avgörande är hur ljudet kommer att uppfattas vid de närliggande bostäderna.

När den tidigare tåkten bedrevs hade man upprepade bullerklagomål vid de närmaste bostäderna. Inom ramen för tidigare tillsyn har det konstaterats att bullret upplevs som påtagligt störande och att impuls ljud bedöms förekomma från skutknackningen.

I målet har framlagts flera olika bullerutredningar utförda mellan 2012 och 2016. Av bullerutredning utförd av ÅF, daterad den 22 februari 2016, framgår att det periodvis förekommit ett impulsartat ljud från skutknackningen vid den tidigare tåkten men att det inte var så ofta förekommande. Vid aktuellt mättillfälle var skutknackningen oskärmad och lokaliserad till den västra tåtkanten. Vilken ljudbild som kan finnas vid andra placeringar av skutknackningen är enligt Mark- och miljööverdomstolen oklart.

Vidare framgår av bullerutredning utförd av WSP, daterad den 3 juli 2015, att för beräkning av ljudnivåer vid bostäder har man inte mätt upp ljudkällan för skutknacken på plats utan i stället använt ljudkällor från tidigare mätningar av liknade maskiner. Enligt Mark- och miljööverdomstolen finns det därmed en viss osäkerhet kring denna utredning. I Skanskas komplettering, daterad den 21 oktober 2016, till mark- och miljödomstolen anges att skutknackning i de flesta fall kan ge upphov till impuls ljud samt att förkrossning också kan göra det, beroende på vilken modell av maskin som används. Skanska åtog sig därför att vid förekomst av impuls ljud sänka gränsvärdet med 5 dB(A), vilket med hänsyn till gällande praxis inte godtogs av mark- och miljödomstolen.

Utifrån Skanskas nu ingivna ansökan och redovisningar om den nya tälkten är det svårt att göra en klar bedömning i frågan om skutknackning ska betraktas som ett impuls ljud vid de närmaste bostäderna eller om det endast är i någon särskilt riktning som detta behöver beaktas. Bedömning får ske dels utifrån de utredningar som bolaget gjort, dels utifrån de tidigare klagomålen och de utredningar som miljönämnden utfört på den gamla tälkten.

Sammantaget framkommer en bild av att skutknackningen genom åren haft en impulslikande ljudkaraktär som varit särskilt störande vid bostäder. Det är enligt 2 kap. 1 § miljöbalken Skanska som har att visa att verksamheten kan ske utan att impuls ljud uppkommer vid bostäder. Så är inte fallet. Till det ska läggas att den nu sökta utvidgningen planeras att ske mot närliggande bostäder och alltså kommer närmare dessa. Enligt uppgift från Miljö- och räddningstjänstnämnden är närmaste avstånd till bostad 343 meter, vilket inte motsagts. Detta får anses vara ett ganska kort avstånd. Mark- och miljööverdomstolen finner att det därmed finns ett tydligt behov av att sänka ljudnivåerna från skutknackningen enligt Naturvårdsverkets vägledning med tillämpning av 2 kap. 3 § miljöbalken. Det har därför varit rätt av mark- och miljödomstolen att sänka ljudnivån med 5 dB(A) när skutknackning sker. Då skutknackning enligt uppgift utförs under 20 procent av verksamhetstiden i tälkten bör det vara möjligt för bolaget att genom planering av verksamheten eller åtgärder klara denna nivå. Skanskas yrkande om höjning av bullernivån ska därmed avslås.

Mark- och miljööverdomstolen finner dock inte att det framkommit att förkrossen medfört tydligt hörbara tonkomponenter eller impulsljud vid närliggande bostäder eller att det annars finns skäl till en generell sänkning av bullervärdena. Yrkandet om ytterligare begränsningar av bullernivån ska därför avslås.

Villkor 6 – arbetstider och uppehåll för den bullrande verksamheten

JN m.fl. har yrkat att arbetstiderna i tälkten ska bestämmas till kl. 07.00–16.00 samt att uppehåll av verksamheten ska ske fem veckor per år. Av Naturvårdsverkets vägledning (Rapport 6538) framgår att dagtid avser kl. 06–18. Skäl att frångå vägledningen kan t.ex. finnas om närboende redan är kraftigt bullerutsatta (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 12 februari 2016 i mål nr M 4949-15). I detta fall har en reglering skett av skutknackningen som bedöms som särskilt störande. I övrigt har inte framkommit att de närboende är så pass utsatta för bullerstörningar att det finns skäl att frångå vägledningen. JN yrkande ska därför avslås.

Med hänsyn till att tälkten är lokaliserad i närhet av bebyggelse och att det i tidigare tillstånd föreskrivit ett uppehåll under sommaren är det dock rimligt att Skanska inte ska bedriva bullrande verksamhet i tälkten under juli månad.

Eftersom den mest bullrande verksamheten ska utföras dagtid finns inte skäl att i övrigt reglera arbetstiderna utöver vad mark- och miljödomstolen föreskrivit.

Bullervallar, inbyggnad av förkross och skutknackning bakom skärm

Med hänsyn till de villkor som bestämts för buller och arbetstider för bullrande verksamhet i tälkten är det inte motiverat att föreskriva ytterligare försiktighetsmått. Yrkandena om att Skanska ska förpliktas att anlägga bullervall innan verksamheten påbörjas, alternativt bygga in förkrossen och utföra skutknackning bakom skärm ska därför avslås.

Samlad bedömning

Mot bakgrund av vad som framkommit finner Mark- och miljööverdomstolen inte skäl att ändra mark- och miljödomstolens dom på annat sätt än vad som framkommer ovan. Vad som i övrigt framkommit i målet föranleder ingen annan bedömning.

Verkställighetsförordnande

Mark- och miljööverdomstolen har under handläggningen av målet avslagit Skanskas yrkande om att av mark- och miljödomstolen lämnat tillstånd ska få tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft.

Vad som nu återstår att pröva är om tillståndet ska få tas i anspråk även om Mark- och miljööverdomstolens dom inte har vunnit laga kraft.

På platsen bedrivs sedan tidigare täktverksamhet. Prövningen i Mark- och miljööverdomstolen har vidare huvudsakligen rört buller från verksamheten. Det har inte framkommit att fortsatt brytning kan komma att påverka särskilt värdefull natur. De skador på miljön som kan uppstå under tiden fram till att ett eventuellt lagakraftvunnet tillstånd föreligger eller Mark- och miljööverdomstolens dom ändras får därmed anses som begränsade. Samtidigt får Skanskas intresse av att återuppta brytningen vid täkten ha viss tyngd. Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen att det nu finns skäl att meddela verkställighetsförordnande. Det ska därför förordnas att tillståndet ska få tas i anspråk utan hinder av att denna dom inte vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast den 2018-05-14

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Hans Nyman och Johan Svensson, referent, samt tekniska rådet Yvonne Eklund.
Föredragande har varit Christopher Jakobsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-06-16
Meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 6141-15

SÖKANDE

Skanska Asfalt och Betong AB

Ombud: WSP Environmental

SAKEN

Tillstånd till fortsatt och utökad täkt av berg samt vattenverksamhet på fastigheten XX

AnläggningsID: XXXXX

Avrinningsområde: XX

Koordinater (SWEREF99): N xxxxxxxx, E xxxxxx

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen ger Skanska Asfalt och Betong AB, inom fastigheten XX Eskilstuna kommun samt verksamhetsområde enligt domsbilaga 1, till-stånd enligt följande.

1. Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till

- en sammanlagd täkt av 10 miljoner ton berg med ett maximalt årligt uttag om 500 000 ton inom det utpekade brytområdet,
- anläggning för sortering och krossning av berg och andra jordarter inom det utpekade verksamhetsområdet, och
- införsel, mellanlagring och återvinning av massor, som medför ringa föroreningsrisk, upp till en årlig mängd om 100 000 ton inom det utpekade verksamhetsområdet.

Dok.Id 454013

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

2. Tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till

- att inom brytområde som framgår av domsbilaga 1 få leda bort allt inläckande grundvatten,
- de för grundvattenbortledningen nödvändiga anläggningarna,
- att avleda det bortledda grundvattnet till diken och kulvertar tillhörande dikningsföretaget Balsta-Nyby vidare till Kälbroån och slutligen Tandlaån som recipient,
- grävning och anläggande av vallar inom vattenområde, och
- för vattenanskaffning för personalutrymmen få leda bort grundvatten ur befintlig bergborrad brunn med maximalt 365 m³/år, dock högst 5 m³/dygn, samt till att för ändamålet bibehålla befintlig bergborrad brunn.

3. Att bedriva verksamheten under 20 år räknat från dagen för lagakraftvunnen dom.

Framställda yrkanden om användning av avfall till anläggningsändamål för anläggande av bullervall samt för successiv efterbehandling av tåkten över respektive under viss nivå avslås.

Villkor

Följande villkor ska gälla för verksamheten.

1. Om inte annat följer av övriga villkor och föreskrifter ska verksamheten bedrivas enligt vad Skanska Asfalt och Betong AB (härefter bolaget) angett i ansökningshandlingarna och i övrigt i ärendet angett eller åtagit sig.
2. De gränser och fixpunkter som tillsynsmyndigheten behöver för fältkontroll av verksamheten, ska märkas ut i terrängen med väl synliga och under verksamheten varaktiga markeringar.

3. Avverkning av skog och avbaning av vegetationstäckes ska anpassas efter uttagstakten och får ej vara större än vad som fordras för att bedriva täktverksamhet under ett år. Vegetationen omkring täktområdet ska till skydd mot insyn bibehållas väsentligen oförändrad under uttagstiden.
 4. På avsnitt med uppenbara olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas på riskerna med att beträda området.
 5. Uttag får ske till lägsta nivån +28 inom brytningsområdet som är angiven i exploateringsplanen, domsbilaga 1. Vattenmagasin får anläggas ner till nivån +22.
 6. Bullrande verksamheten får bedrivas under följande förutsättningar och tider.
 - kl. 06.00–18.00 vardagar (måndag-fredag) avseende samtlig verksamhet.
 - kl. 18.00–22.00 vardagar (måndag-fredag) avseende efterkrossning, sortering och lastning/lossning.
- Tillsynsmyndigheten får därutöver medge ytterligare tillfällen för masshantering samt in- och uttransporter under helger.
7. Det samlade bullret från den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsområdet, inkluderat transporter, får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande värden;
 - 45 dBA dag (06–18), vid skutknackning
 - 50 dBA dag (06-18), vid övrig verksamhet
 - 45 dBA kväll (18–22) samt lör-, sön- och helgdag (06–18) och
 - 40 dBA natt (22–06).

Maximala ljudnivåer (LFmax > 55 dBA) får inte förekomma nattetid klockan 22–06 annat än vid enstaka tillfällen.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar vid bostäder. Denna kontroll ska genomföras inom tre månader från det att tillståndet har tagits i anspråk. Kontrollen ska ske när verksamheten är i full drift. Kontroll ska därefter ske när tillsynsmyndigheten begär detta, dock minst en gång vart tredje år.

8. Luftstötstång till följd av sprängning - mätt genom frifältsmätning - får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 150 Pa. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 02 52 10.

Markvibrationer - definierade som högsta svängningshastighet i vertikalled - orsakade av sprängning får inte överstiga 4 mm/s vid bostadshus vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 6 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 460 48 66.

Angivna begränsningsvärden för vibrationer och luftstötstångar ska följas upp genom mätning vid samtliga sprängningar.

9. Damning från vägar, transporter och upplag ska begränsas. Uppstår problem i omgivningen till följd av damning, åligger det bolaget att vidta åtgärder för att begränsa damningen genom vattenbegjutning eller med hjälp av annat bekämpningsmedel som godkänts av tillsynsmyndigheten.
10. Petroleumprodukter och kemikalier får endast förvaras i tankar med spilltråg och placerade på hårdgjord yta. Smörjmedel, spilloljor m.m. ska förvaras i container som placeras på hårdgjord yta. Oljehantering inklusive tankning av fordon och maskiner får endast ske på tät yta. Uppställningsplatser för hjulgående arbetsmaskiner ska vara utformade så att oljespill och läckage från maskiner inte kan förorena omgivningen. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt och användas vid spill av flytande kemiska produkter och avfall.

Spill ska omedelbart samlas upp, forslas bort från täktområdet och tas om hand på lämpligt sätt.

11. Avsänkning av grundvattennivån får ske som lägst till nivån +22 m. Bortledning av vatten från täkten får momentant högst uppgå till 50 l/s. Uppföljning och kontroll av vattennivåer och flöden ska ske i enlighet med gällande kontrollprogram.
12. Allt uppsamlat yt- och grundvatten samt verksamhetsvatten i samband med tvätt av spårballast ska genomgå oljeavskiljning och sedimentering innan det släpps ut i recipient. Vatten som avleds till recipienten ska kontrolleras med avseende på suspenderade material och föroreningsinnehåll i enlighet med gällande kontrollprogram.
13. Efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och vara slutförd senast två år efter tillstånd för täktverksamheten gått ut. Bolaget ska inkomma med förslag på slutgiltig efterbehandlingsplan senast två år innan man planerar att avsluta täktverksamheten, dock minst två år innan tillstånd för täktverksamheten går ut.

Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten när efterbehandlingen är slutförd.

14. För verksamheten ska, förutom egenkontroll enligt gällande förordningar, finnas ett kontrollprogram avseende omgivningspåverkan och som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges kontrollpunkter, larmvärden och tröskelvärden, mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder samt instruktioner och krav avseende åtgärder och kommunikation.

Förslag till kontrollprogram ska inges till tillsynsmyndigheten senast 1 månad efter att tillståndet tagits i anspråk. Kontrollprogrammet ska därefter revideras vid behov av tillståndsinnehavaren på eget initiativ efter samråd med tillsynsmyndigheten.

15. Tillståndshavaren ska anmäla till tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk. Om verksamheten avbryts eller upphör innan den slutförts enligt detta beslut, ska anmälan om detta göras till tillsynsmyndigheten.

Delegation

D1. Tillsynsmyndigheten bemyndigas att besluta om villkor avseende slutlig utformning av efterbehandling enligt villkor 13.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Igångsättningstid

Den i tillståndet angivna miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång senast inom två (2) år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd.

Arbetstid

De arbeten för vattenverksamhet som medgetts i denna dom ska vara utförda senast inom tio (10) år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd.

Oförutsedd skada

Om den vattenverksamhet som avses med tillståndet medför skada som mark- och miljödomstolen inte förutsett, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning. Sådant anspråk ska för att tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen senast inom tio (10) år från arbetstidens utgång.

Ekonomisk säkerhet

Bolaget ska ställa en ekonomisk säkerhet om totalt tremiljonersexhundrafyrtiotusen (3 640 000) kronor för fullgörandet av den efterbehandlingskyldighet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken som gäller för verksamheten.

Säkerheten ska godkännas av och förvaras hos tillsynsmyndigheten.

Verkställighetsförordnande

Yrkandet medges ej.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften slutligt till 24 000 kronor.

YRKANDEN

Skanska Asfalt och Betong AB (bolaget) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska lämna tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till

- en sammanlagd täkt av 15 miljoner ton berg med ett maximalt årligt uttag om 500 000 ton inom det utpekade brytområdet,
- anläggning för sortering och krossning av berg och andra jordarter inom det utpekade verksamhetsområdet,
- införsel, mellanlagring och återvinning av massor, som medför ringa föroreningsrisk, upp till en årlig mängd om 100 000 ton inom det utpekade verksamhetsområdet,
- användning av avfall i form av massor, som medför ringa föroreningsrisk, till anläggningsändamål för anläggande av bullervallar samt för successiv efterbehandling av täkten över en nivå om +56 meter över havet, och
- användning av avfall i form av massor, som medför mindre än ringa föroreningsrisk, till anläggningsändamål för successiv efterbehandling av täkten under en nivå om +56 meter över havet.

Vidare har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen ska lämna tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till

- att få leda bort grundvatten allt inläckande inom det utpekade brytområdet,
- de för grundvattenbortledningen nödvändiga anläggningarna,
- att avleda det bortledda grundvattnet till diken och kulvertar tillhörande diktningföretaget Balsta-Nyby vidare till Källbroån och slutligen Tandlaån som recipient,
- grävning och anläggande av vallar inom vattenområde,
- att för vattenanskaffning för personalutrymmen få leda bort grundvatten ur befintlig bergborrad brunn med maximalt 365 m³/år, dock högst 5 m³/dygn, och att för ändamålet bibehålla befintlig bergborrad brunn.

Slutligen har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen ska

- bestämma tillståndstiden till 30 år vad gäller täktverksamheten och vattenverksamheten,

- bestämma tillståndstiden till 35 år vad gäller införandet av massor och användandet av dessa för anläggningsändamål i form av efterbehandling av tälten,
- bestämma tiden enligt 22 kap. 25 § miljöbalken, inom vilken igångsättande av verksamheten ska ha skett, till två år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd,
- bestämma tiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken, inom vilken arbetena avseende vattenverksamhet ska vara utförda, till tio år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd,
- bestämma tiden enligt 24 kap. 13 § miljöbalken inom vilken anspråk med anledning av oförutsedd skada får framställas till tio år räknat från arbetstidens utgång,
- enligt 22 kap. 28 § miljöbalken medge bolaget rätt att i första hand ta tillståndet i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft och i andra hand ta tillståndet vad avser brytning av berg i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft,
- fastställa de av bolaget föreslagna villkoren, och
- godkänna den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolaget har föreslagit följande villkor för verksamheten.

1. Om inte annat följer av övriga villkor och föreskrifter ska verksamheten bedrivas enligt med vad bolaget angett i ansökningshandlingarna och i övrigt i ärendet angett eller åtagit sig.
2. De gränser och fixpunkter som tillsynsmyndigheten behöver för fältkontroll av verksamheten, ska märkas ut i terrängen med väl synliga och under verksamheten varaktiga markeringar.
3. Avverkning av skog och avbaning av vegetationstäckor ska anpassas efter uttagstakten och får ej vara större än vad som fordras för att bedriva täktverksamhet under ett år. Vegetationen omkring täktområdet ska till skydd mot insyn bibehållas väsentligen oförändrad under uttagstiden.

4. På avsnitt med uppenbara olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas på riskerna med att beträda området.
5. Uttag får ske till lägsta nivån +28 inom brytningsområdet som är angiven i exploateringsplanen. Vattenmagasin får anläggas ner till nivån +22.
6. Bullrande verksamhet får bedrivas under följande förutsättningar och tider.
 - Kl. 06.00–18.00 vardagar (måndag-fredag) avseende samtlig verksamhet.
 - Kl. 18.00–22.00 vardagar (måndag-fredag) avseende förkrossning, efterkrossning, sortering och lastning/lossning.

Tillsynsmyndigheten får därutöver medge ytterligare tillfällen för masshantering samt in- och uttransporter under helger.

7. Det samlade bullret från den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsområdet, inkluderat transporter, får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än följande värden;
 - 50 dBA dag (06–18),
 - 45 dBA kväll (18–22) samt lör-, sön- och helgdag (06–18) och
 - 40 dBA natt (22–06).

Maximala ljudnivåer ($LF_{max} > 55$ dBA) får inte förekomma nattetid klockan 22–06 annat än vid enstaka tillfällen.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar vid bostäder. Denna kontroll ska genomföras inom tre månader från det att tillståndet har tagits i anspråk. Kontrollen ska ske när verksamheten är i full drift. Kontroll ska därefter ske när tillsynsmyndigheten begär detta, dock minst en gång vart tredje år.

Om bullret innehåller ofta återkommande impulsljud eller hörbara tonkomponenter ska ovan angivna värden sänkas med 5 dB(A).

8. Luftstöt våg till följd av sprängning - mätt genom frifältsmätning - får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 150 Pa. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 02 52 10.

Markvibrationer - definierade som högsta svängningshastighet i vertikalled - orsakade av sprängning får inte överstiga 4 mm/s vid bostadshus vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 6 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 460 48 66.

Angivna begränsningsvärden för vibrationer och luftstöt vågor ska följas upp genom mätningar vid samtliga sprängningar.

9. Damning från vägar, transporter och upplag ska begränsas. Uppstår problem i omgivningen till följd av damning, åligger det bolaget att vidta åtgärder för att begränsa damningen.
10. Petroleumprodukter och kemikalier får endast förvaras i tankar med spilltråg och placerade på hårdgjord yta. Smörjmedel, spilloljor m.m. ska förvaras i container som placeras på hårdgjord yta. Oljehantering inklusive tankning av fordon och maskiner får endast ske på tät yta. Uppställningsplats för hjulgående arbetsmaskiner ska vara utformade så att oljespill och läckage från maskinerna inte kan förorena omgivningen.
11. Avsänkning av grundvattennivån får ske som lägst till nivån +22 m. Uppföljning och kontroll av vattennivåer ska ske i enlighet med gällande kontrollprogram. Bortledning (aktiv) av vatten från täkten får momentant högst uppgå till 50 l/s.
12. Allt uppsamlat yt- och grundvatten ska genomgå oljeavskiljning och sedimentering innan det släpps ut i recipient. Vatten som avleds till recipienten ska kontrolleras med avseende på suspenderade material och föroreningsinnehåll.
13. Efterbehandling genom återfyllning ska huvudsakligen följa efterbehandlingsplanen. Den slutliga detaljutformningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget ska inkomma med förslag på slutgiltig efterbehandlingsplan senast två år innan man planerar att avsluta täktverksamheten, dock minst två år innan tillstånd för täktverksamheten går ut. Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten när efterbehandlingen är slutförd.
14. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska inges

till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk. Kontrollprogrammet ska därefter revideras vid behov av tillståndsinnehavaren på eget initiativ efter samråd med tillsynsmyndigheten.

15. Tillståndshavaren ska anmäla till tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk. Om verksamheten avbryts eller upphör innan den slutförts enligt detta beslut, ska anmälan om detta göras till tillsynsmyndigheten.
16. Bolaget ska ställa säkerhet för återställningsåtgärder med 3,8 Mkr. Säkerheten ska ställas innan tillståndet tas i anspråk och godkännas av tillståndsmyndigheten.
17. Föreningshalten i de massor som får tas in i tåkten och användas för anläggningsändamål för anläggande av bullervallar samt för successiv efterbehandling av tåkten över en nivå om +56 meter över havet får inte överskrida Naturvårdsverkets riktvärden för känslig markanvändning, KM, enligt Naturvårdsverkets rapport 2976 eller motsvarande.
Föreningshalten i de massor som får användas för anläggningsändamål för successiv efterbehandling av tåkten under en nivå om + 56 meter över havet får inte överskrida de riktvärden som framgår i Naturvårdsverkets handbok 2010:1 eller motsvarande avseende massor som medför mindre än ringa risk.

Bolaget har vidare i första hand yrkat att inget villkor avseende stenkast ska fastställas och i andra hand yrkat att ett sådant villkor får följande lydelse.

18. Verksamheten ska bedrivas så att risken för stenkast begränsas.

Delegation till tillsynsmyndigheten

Bolaget har slutligen föreslagit att mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor vad gäller skyddsåtgärder avseende tvättande av material.

MOTPARTERNAS INSTÄLLNING**Remissmyndigheter**

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig. **Miljö- och räddningstjänstförvaltningen i Eskilstuna kommun (nämnden)** har ansett den sökta verksamheten vara tillåtlig, med vissa villkor. **Länsstyrelsen i Södermanland (länsstyrelsen)** har i huvudsak tillstyrkt ansökan med vissa villkor, se närmare under ”Inkomna yttranden”.

Enskilda och övriga

SN, SL, UP, TE, AW, TP och AS har motsatt sig att tillstånd lämnas. **JN** har i princip inte motsatt sig att tillstånd lämnas under förutsättning att reglerna följs. Han anser att Skanska inte gör det. Även **HE** och **RE** har, så som det får förstås, motsatt sig att tillstånd lämnas. **SS** och **BL** har inkommit med synpunkter. **Eskilstuna Energi & Miljö** har inte haft något att erinra avseende ansökan.

ANSÖKAN**Bakgrund**

Balsta bergtäkt öppnades i mitten av 1990-talet. Bolaget har bedrivit täktverksamheten sedan dess. Gällande tillstånd enligt miljöbalken meddelades år 2005. Bolaget har konstaterat att tillståndsgiven mängd bergmaterial inom nuvarande tillstånd kommer att vara slut innan tillståndstidens utgång den 31 december 2019. Mot denna bakgrund ansöker bolaget nu om ett nytt tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad täktverksamhet. Då den planerade verksamheten innebär att brytning kommer att ske under grundvattenytan, vilket kräver att bortledning av grundvatten måste ske, omfattar även ansökan tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till bortledning av grundvatten. Därutöver avser Bolaget att till tälkten ta in massor för återvinning och behandling samt för att använda till anläggningsändamål dels för anläggande en bullervall dels för efterbehandling av tälkten. Ansökan omfattar även denna verksamhet.

Rådighet

Bolaget har genom nyttjanderättsavtal med fastighetsägarna till fastigheten XX erforderlig rådighet.

Kartmaterial och höjdsystem

Kartmaterialet i ansökningshandlingarna redovisas i koordinatsystemet SWEREF 99 15 00 och i höjdsystemet RH 2000. Gällande tillstånd är meddelat enligt ett lokalt höjdsystem för Eskilstuna, som ligger 8,36 meter under RH 2000.

Lokaliseringen

Täkten är lokaliserad till fastigheten XX i Eskilstuna kommun. Täckten ligger inom ett skogsklätt bergområde ca två kilometer sydost om Eskilstuna och ca 1,2 kilometer från väg 53. Närmaste bostadsbebyggelse finns cirka 450 meter nordost om täktområdet. I området finns ett tiotal fastigheter med bostäder vid Runamo, Albertshäll, Nysäter, Runeberg och Lundås. Söder om täktområdet finns bostäder vid Vretlund, Tallsätter, Myrtorp och Lövdalen på drygt en kilometers avstånd. Mellan Myrtorp och Tallsätter finns en skjutbana. Täckten angränsar i väster till Eskilstuna avfallsanläggning och deponi. Strax norr om avfallsanläggningen ligger en bilskrot. Väster om avfallsanläggningen, längs väg 53 finns bebyggelse från Nybylund i norr till Rolandsberg i söder.

Planerad verksamhet

Bolaget planerar, för att trygga en långsiktig bergmaterialförsörjning, fortsätta att utöka täktverksamheten fastigheten XX i Eskilstuna kommun. Bolaget planerar för en utvidgning av brytområdets yta söderut och österut. Vidare planeras för brytning med täktbotten ner till nivån +28 meter samt för vattenmagasin ner till +22 meter. Utökningen kommer att ske etappvis. Hela verksamhetsområdet kommer att uppta en yta på ca 35 hektar, varav brytområdet utgör ca 23,5 hektar. Uttag planeras för maximalt 15 miljoner ton bergmaterial för leverans med ett årligt maximalt uttag på 500 000 ton. Krossning och sortering av materialet kommer att ske. Täkt av berg kommer att ske under grundvattenytan. För att kunna bedriva pro-

duktionen måste bolaget länshålla och bortleda grund- och regnvatten. Det planeras därför för anläggande av vattenmagasin, sedimentationsdamm, ledningar och våtmark. Åtgärder i vattenområde kommer även ske i samband med anläggande av översilningsområde/våtmark för vattenbehandling. Parallellt med pågående täkt av berg är det bolagets avsikt att anlägga bullervall och att efterbehandla delar av täkten genom utfyllnad med massor. Införsel, mellanlagring och återvinning av massor, med ett föroreningsinnehåll som medför ringa risk, kommer att ske upp till en årlig mängd om 100 000 ton. Av dessa kommer en stor del att användas för anläggningsändamål dels anläggande av bullervallar dels för succesiv efterbehandling av täkten. De massor som används för efterbehandling under en nivå om +56, d.v.s. där täktsjön kommer att uppstå samt med en marginal om två meter, kommer att ha ett föroreningsinnehåll som medför mindre än ringa risk. Införsel av massor för efterbehandling av täkten kommer att ske under en tidsperiod av upp till fem år efter det att ovan beskriven täkt av berg upphört

Tidigare prövningar

Gällande täkttillstånd meddelades den 28 april 2005 av länsstyrelsen och gäller till och med den 31 december 2019. Tillståndet omfattar en uttagsmängd om 1,5 miljoner ton med ett genomsnittligt uttag av 100 000 ton per år och ett maximalt uttag av 250 000 ton under enskilt år. Enligt gällande tillstånd får bolaget bryta berg till nivå +40 (Eskilstuna lokalt höjdsystem). Nämnden har i beslut den 3 februari 2012 förelagt om skyddsåtgärder beträffande mottagning, sortering, mellanlagring och krossning av avfallsmassor. Detta har sedan förtydligats ytterligare i en skrivelse daterad 22 februari 2012. Nämnden har vidare i beslut den 5 november 2013 ändrat det tidigare beslutet vad gäller mottagning av avfall för efterbehandlingsändamål och vidareförsäljning. Av beslutet framgår bl.a. att de avfallsmassor (schaktmassor) som får tas emot ska bestå av avfallsmassor som faller in under avfallskoderna 17 05 04 och 20 02 02 i avfallsförordningen (jord och sten, dock ej torv, muddermassor eller gyttja). Avfallsmassorna får inte riskera att förorena mark, ytvatten eller grundvatten i täkten. Föroreningsinnehållet i massor som ska användas för efterbehandling får inte överskrida Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig

markavändning. För de massor som ska säljas vidare har nämnden angett maximalt föroreningsinnehåll för en mängd olika parametrar.

Prövningen

Brytning av berg kommer att ske under grundvattenytan. För att kunna bedriva täktverksamheten måste länshållning och bortledning av grund- och regnvatten ske. För hanteringen av vattnet kommer det anläggas ett vattenmagasin, en sedimentationsdamm, ledningar för bortledning och en damm för kväverening. Bortledande av grundvatten och utförande av de anläggningar som är nödvändiga för bortledandet utgör vattenverksamhet. Bolaget bedömer att den planerade vattenverksamheten, anläggande och användande av pumpar och ledning, bortledning av grundvatten, anläggningsarbeten inom vattenområde m.m. är tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Ansökan omfattar således tillstånd både enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken, varför ansökan har sänts till mark- och miljödomstolen. Följande verksamhetskoder enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) är aktuella för den planerade verksamheten.

Kod	Beskrivning
10.11 (B)	Täkt av berg med ett visst verksamhetsområde som är större än 25 hektar om verksamheten inte endast innebär uppläggning och bortforsling av redan utbrutet material efter det att tillsynsmyndigheten meddelat beslut om att täkten är avslutad.
10.50 (C)	Anläggning för sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra jordarter <ol style="list-style-type: none"> 1. inom område som omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelser, eller 2. utanför område som omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelser, om verksamheten bedrivs på samma plats under en längre tid än trettio kalenderdagar under en tolv månadersperiod.
90.40 (C)	Anläggning för mellanlagring av annat avfall än farligt avfall, om den totala avfallsmängden vid något enskilt tillfälle är större än 10 ton. <p>Anmälningsplikten gäller inte</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. anläggning för lagring av avfall under längre tid än ett år innan det bortskaffas eller tre år innan det återvinns eller behandlas, eller 2. om verksamheten är tillståndspliktig enligt 1 §.
90.110 (C)	Anläggning för att genom mekanisk bearbetning yrkesmässigt återvinna annat avfall än farligt avfall, om verksamheten inte är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 9, 30, 31, 32 eller 50 §.
90.140 (C)	Användning för anläggningsändamål av avfall på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten, om föroreningsrisken är ringa.

Täktverksamheter där det vid sprängning hanteras mer än tio ton sprängmedel, men mindre än 50 ton, utgör en s.k. Sevesoverksamhet enligt den lägre kravnivån i Sevesolagstiftningen. Den lägre kravnivån innebär att en anmälan måste ske till länsstyrelsen eller att motsvarande information lämnas i samband med en tillståndsansökan enligt miljöbalken. Även ett handlingsprogram ska utarbetas och lämnas in till mark- och miljödomstolen. Verksamheten på fastigheten XX omfattas av den lägre kravnivån. Ett handlingsprogram bifogas därför ansökan.

Samråd

Samråd enligt 6 kap. 4 § miljöbalken avseende den planerade utökade verksamheten har genomförts under år 2014 och år 2015. Bolaget inledde samrådsprocessen genom att samråda med länsstyrelsen och Eskilstuna kommun i ett samrådsmöte den 19 november 2014. Ytterligare ett samrådsmöte hölls med Eskilstuna Energi och Miljö den 15 december år 2014. Även med vägsamfällighetsföreningen Trumtorp Hällberga har ett samrådsmöte genomförts den 22 april 2015. Ett utskick har gått till de fastighetsägare som berörs av dikningsföretaget Balsta-Nyby, dessutom har ett samrådsmöte hållits med en av markägarna. Samrådsmöte har även hållits med ägaren till fastigheten Balsta 3:10 som också äger berörd ridskoleverksamhet. Utöver samrådsmötena med ovanstående har samråd skett skriftligen med de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt den allmänhet, de organisationer och de myndigheter som kan antas bli berörda. Under samrådet har det givits möjlighet att inkomma med synpunkter på den planerade utökade verksamheten såsom den beskrivits i samrådsunderlaget. Den planerade verksamheten har vidare kungjorts i Eskilstuna-Kuriren och Eskilstuna-Kuriren Extra den 12 februari 2015. I kungörelser enligt ovan har det informerats om verksamheten och redogjorts för hur man kan lämna synpunkter. Bolaget har under sommaren år 2015 kompletterat samrådsprocessen vad gäller frågan om att täktverksamheten utgör en s.k. Sevesoverksamhet. Samrådsredogörelsen innefattar alla inkomna yttranden och bolagets bemötanden.

Betydande miljöpåverkan

Av 3 § förordningen (1998:905) följer att täktverksamhet alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan (BMP). Länsstyrelsen har inte fattat något särskilt beslut angående den planerade vattenverksamheten.

Alternativ lokalisering

Till följd av att den planerade täktverksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska redovisning av alternativa platser ske om sådana är möjliga. Bolaget har genomfört en lokaliseringsutredning där olika platser har utretts. Dessa är utöver lokaliseringen i Balsta, Berga öst och Hugelsta öst. Vid en jämförelse mellan de olika platserna har Balsta bedömts som den mest lämpliga. Balsta är en etablerad, pågående bergtäkt med lämpligt avstånd till lokala avsättningsområden. Samhällets behov av bergmaterialprodukter bedöms öka och berget i Balsta har rätt kvalitet för en bred produktion för bland annat väg- och betonganvändning. Verksamheten kan där bedrivas utan allvarliga konflikter med motstående intressen och den planerade fortsatta verksamheten bedöms utgöra en god hushållning med naturresurser. Att fortsätta brytning i och i anslutning till befintlig verksamhet i ett redan påverkat område har dessutom bedömts som ett bättre alternativ än att etablera en ny verksamhet i ett tidigare opåverkat område.

Alternativa transportvägar

Alla transporter till och från täkten kommer att ske med lastbil. Antalet transporter kommer i möjligaste mån att minimeras genom samordning med mottagningen av massor.

Teknisk beskrivning

Verksamheten kommer att bedrivas på det sätt som är normalt för en modern bergtäkt idag. Produktionsanläggningen (borr, krossar och siktar) är i huvudsak mobil och finns i täkten periodvis under året.

För täkt av berg är de ingående momenten: Avbaning, borring, sprängning, skutknackning, lastning och intern transport, krossning (i ett eller flera steg), samt sortering.

Vid verksamheten på fastigheten XX används ca 10–25 ton sprängmedel per sprängtillfälle. Vid varje sprängsalva lösgörs ca 50 000 ton berg. Bolaget planerar att genomföra mellan fem till max tio sprängtillfällen per år. Produkterna som används vid sprängningsarbetet levereras av för ändamålet godkända fordon. I fordonet förvaras produkterna i åtskilda behållare, som var för sig inte utgör ett funktionellt sprängmedel under normala förhållanden. Inför varje sprängning borras det spränghål i berget och en s.k. patronerad laddning (fast sprängmedel) placeras i botten av hålen. Därefter pumpas och blandas produkterna från fordonet ner i spränghålen. Ett förgasningsmedel tillsätts sedan som efter ca tio minuter genererar att blandningen blir ett aktivt sprängmedel.

Införsel, mellanlagring och återvinning av massor planeras att ske upp till en årlig mängd om 100 000 ton. De massor man avser ta emot utgörs av inerta massor t.ex. jord, betong, tegel och klinker. För att inte massor ska tas in i täkten som medför större föroreningsrisk än ringa ska förebyggande kontroll ske. Kontroll av massor sker enligt bolagets rutiner vilka redovisas i det kontrollprogram som kommer att tas fram för den ansökta verksamheten. Beroende på typ av material hänvisas det till olika ytor för återvinning avsedda för respektive materialtyp. Återvinningen innebär att införda massor, utifrån sammansättning och önskad slutprodukt, krossas och sorteras.

Ansökan omfattar att av de massor som förs in få använda en stor del för anläggningsändamål för anläggande av bullervall och för succesiv efterbehandling av täkten. Inledningsvis används massor för att bygga upp bullervallens etapp 1 som bland annat avskärmar buller vid arbete på nuvarande orörd marknivå. För att anlägga hela bullervallen, etapp 1 och 2, krävs ca 350 000 m³ massor, motsvarande ca 700 000 ton. Bullervallens nivå blir som högst +80 och anläggs längs med brytgränsen mot nordost. Massor kommer också att användas för efterbehandling av täkten.

Dessa kommer att skapa en jämn övergång ifrån omgivande marknivå till en framtida täktsjö. För att anlägga slänten till täktbotten krävs ca 400 000 m³, motsvarande ca 820 000 ton. På sikt kommer en täktsjö att bildas när brytningen av berg och bortledningen av regnvatten och inläckande grund- och ytvatten upphört. Med de massor som används för efterbehandlingen kommer strandzoner att skapas. Dessa kommer att fungera som ytor för rekreation och ge förutsättningar för variation för naturmiljöer i täkten. Täktsjön kommer på sikt att fyllas med vatten upp till ca +54 meter. De massor som kommer att användas för anläggande av bullervallen och efterbehandlingen kommer att ha ett föroreningsinnehåll som inte medför mer föroreningsrisk än ringa. Dock kommer de massor som läggs i området som berörs av täktsjön upp till en nivå + 56 att ha ett föroreningsinnehåll som medför mindre än ringa risk.

Brytningen av berg kommer att ske ned till nivån +28 inom det planerade brytområdet. Dessutom kommer vattenmagasin att etableras till som lägst +22. Detta betyder att brytning av berg kommer att ske under grundvattennivån i området och att bolaget måste pumpa och leda bort grundvatten. En avsänkning av grundvattensytan kommer att ske i täktens närområde. I täkten kommer dag- och grundvatten att ansamlas i en pumpgrop i den östra delen av brytområdet. Pumpgropen kommer att utformas som ett vattenmagasin för att kunna utjämna höga flöden vid kraftiga regn. Vattenmagasinet kommer även att fungera som ett första sedimentationssteg. Från pumpgropen kommer vattnet att pumpas upp över brytfronten österut till en sedimentationsdamm som också utgör ett efterpoleringssteg med oljeavskiljning och vidare till en damm för kväverening. Vattnet leds sedan vidare till en bäck som leder till en våtmark som kommer att anläggas sydost om brytområdet. Våtmarken tillskapas genom en uppdämning av bäcken med hjälp av vallar. I täktens slutskede kommer vattnet att leda direkt till våtmarken. Vattnet rinner sedan i en bäck söderut genom skogsområdet ner till en kulvert som tillhör dikningsföretaget Balsta-Nyby. Vattnet passerar vidare genom kulvertar till ett öppet dike i sydväst, där det kulverterade systemet upphör. Vattnet leds sedan vidare via Kälbroån till Tandlaån. Flödet från täkten med dagens verksamhet beräknas till 2,3 l/s, till detta tillkommer sedan flöden från anslutande omkringliggande ytor. Totalt ger detta idag ett flöde på ca

5,5 l/s. När täkten är helt utbruten beräknas flödet öka till 6,5 l/s och tillsammans med anslutande ytors flöde på 2,11/s ger detta ett totalt flöde på 8,41/s. Detta innebär att det årligen kommer att ledas bort ca 138 000 kubikmeter grundvatten. Medelflödet idag och med planerad täktutformning är avsevärt lägre än mottagande kulverts kapacitet. Den redovisade ökningen från 5,5 till 8,41/s bedöms inte medföra någon skada på nedströms liggande system. Under förutsättning att vattenmagasinet anläggs har bolaget således gjort bedömningen att förändrade flöden inte kommer att påverka dikningsföretagets anläggningar.

Miljökonsekvenser

Den planerade verksamhetens bidrag till luftföroreningar genom emissioner från arbetsredskap, den mobila maskinparken, interna transporter samt genom trafik till och från verksamheten. Bolagets hela maskinpark är väl underhållen och kommer att köras på diesel av miljöklass 1. Luften påverkas också av damning från verksamhetens krossning och sortering samt från upplag-, arbets- och transportytor. Neddämning kan komma att ske av mark och vegetation inom maximalt några hundra meter från täkten. Vatten kommer att användas för dammbekämpning. Sammantaget bedöms dock verksamhetens bidrag till luftföroreningar som mycket liten.

Verksamheten innebär risker för läckage av petroleumprodukter från arbetsmaskiner och anläggningar som om de når mark- och/eller vattenområden kan ge negativa konsekvenser för djurliv och växter. Alla kemiska- och petroleumprodukter kommer att förvaras och hanteras på ytor som vid ett eventuellt utsläpp inte kan sprida vidare till grund- och/eller ytvatten. Verksamheten innebär även hantering av kvävehaltigt vatten och finpartikulärt material från sprängningar. Det kvävehaltiga vattnet kan i mottagande recipient påverkas negativt genom övergödning. Skyddsåtgärder kommer att vidtas för att rena vattnet. Detta sker både i ett inledande steg i en sedimentationsdamm och i efterföljande våtmark innan vattnet leds vidare till Källbroåns och Tandlaåns avrinningsområde. Antagande har gjorts att den naturliga kvävereningseffekten uppgår till ca 60–70 procent. Den mängd kväve som Tandlaån tillförs via lakvatten från verksamheten är begränsad i förhållande till den

totala kvävetillförseln från delavrinningsområdet där täktverksamheten ingår. Täktverksamheten innebär också en grundvattensänkning inom ett visst utbredningsområde men sänkningen bedöms inte ge någon påverkan på de karterade brunnarna. I nära anslutning till täktområdet finns avfallsanläggningen som tillhör Eskilstuna Energi och Miljö. Risker för att avfallsanläggningens lakvatten ska transportera ämnen till täktområdet och vidare genom täktens lakvatten till nedströms liggande områden och recipient har undersökts. Bedömningen utifrån utförda undersökningar är att det inte finns några tecken på att en sådan transport av lakvatten skulle ske och således bedöms det inte finnas någon risk för negativ påverkan. En utökning av täkten kommer även att innebära att medelflödet från täkten till nedströms liggande dike och kulverterade område ökar. Ökningen bedöms inte medföra någon negativ påverkan på dikningsföretagets intressen. Vid extrema regn med höga flöden kommer dessa att utjämnas i planerat vattenmagasin under täktens drift. Detta kommer att minska belastningen på den mottagande kulverten. Sammantaget bedöms således inte dikningsföretagets anläggningar att påverkas negativt av den planerade täktutökningen.

Trafiktillskottet från täkten till väg 53 beräknas bli ca 2,8 procent under ett år med maximal produktion i täkten. Lastbilstrafiken kommer att medföra ett tillskott av växthusgaser i form av koldioxid samt innebära en störning avseende buller, damning, vägslitage och trafikstörningar. För att minimera det totala antalet transporter, och därigenom minska den totala trafikbelastningen från verksamheten, kommer transporterna så långt det är möjligt att samordnas med mottagningen av inerta massor för återvinningsverksamheten samt för efterbehandlingen. Risken för olyckor avseende den interna fordonstrafiken inom verksamhetsområdet bedöms som liten, då denna trafik sker på enskilda vägar som endast är avsedda för bolagets interna transporter inom verksamheten. Beroende på valt alternativ för transportväg och utfart, antingen via den nuvarande transportsträckan via Trumtorp-Hällberga eller via den alternativa utfarten vid avfallsanläggningen, så skiljer sig påverkan på trafikflödet på väg 53 och påverkan för boende längs vägarna.

Täktverksamheten ger en påverkan på omgivningen genom dess alstrande av buller från bland annat avbaning, borrar, skutknackning, krossning, sortering och transporter. Ljud som alstras från botten av tükten får generellt en mindre spridning medan ljud från högt upp i tükten naturligt får en större spridning. Upplevelsen av ljudet skiljer sig också mellan om ljudet består av hög- eller lågfrekventa ljudkomponenter. Sammantaget visar bullerberäkningar, med utgångspunkt från Naturvårdsverkets riktvärden, att planerad driftsituation och full drift uppfyller riktvärdet dag- och kvällstid. Den planerade bullervallen i nordost utgör en bra bullerskärm som vid den mest utsatta bostaden dämpar bullereffekten med tio dB(A). Med bullervallen bedöms inga riktvärden överskridas, varken dag- eller kvällstid. De mest bullerintensiva momenten, såsom borrar, sprängning och skutknackning, kommer inte att ske under kvällstid.

Vibrationer till följd av verksamheten kan upplevas obehagliga för närboende och orsaka störningar. Hur man uppfattar vibrationer skiljer sig mycket åt mellan människor och beror i stor grad på psykologiska faktorer. Det vedertagna riktvärdet för vibrationer från sprängningar i bergtäkter är 4 mm/s som anses ta hänsyn till komforten för närboende. I Balsta är det 18 stycken fastigheter som bedöms ligga inom riskzonen för påverkan av vibrationer och sprängning. I övrigt har ingen känslig utrustning noterats i området. Vibrationer som alstras från sprängningsarbetena bedöms dock inte ha någon långvarig effekt på vare sig omgivningen eller fastigheterna som ligger i närheten. Som skyddsåtgärder sker flera åtgärder för att varna, uppmärksamma och påminna allmänheten och närboende om kommande sprängningar för att mildra överraskningsmomentet.

Utökningen av täktområdet innebär ett ianspråktagande av ett tidigare oexploaterat område. Området utgörs av gles hållmarksskog men mycket berg i dagen. Inom delar som är direkt berörda av brytningen så kommer befintliga biotoper att försvinna. Vid den succesiva efterbehandlingen kommer dock nya biotoper att skapas, bland annat planeras det för en tüktsjö med strandzoner med olika vattendjup samt fågelklippor. Sammantaget bedöms konsekvenserna på naturmiljön till följd av den planerade tükttverksamheten att bli liten. De trafikemissioner med ett depositionsbi-

drag av kväve och svavel bedöms även dessa som små och bör inte kunna påverka omgivande naturmiljöer. Vid efterbehandlingen kommer pumpningen av vatten från täktområdet att upphöra då täktverksamheten avslutas och efterbehandlingen påbörjas. Detta kommer att innebära att det tillrinnande vattnet till det tillskapade våtmarksområdet söder om täkten kommer att minska. Det kommer fortfarande att ske en naturlig tillrinning av vatten från omkringliggande marker som gör att de delar av våtmarksområdet som inte är beroende av vatten från täkten fortfarande kommer bevaras. Det befintliga diket kommer att vara vattenförande större delen av året men kan under torrare perioder komma att torka ut.

Utifrån kända uppgifter finns inga särskilt utpekade kulturmiljövärden som kommer att beröras av verksamheten. Emellertid har länsstyrelsen framfört i sitt yttrande i samrådet att det kan förekomma ännu okända forn- och kulturlämningar i det sökta utökade brytområdet. En begäran om en arkeologisk utredning kommer därför att lämnas in till länsstyrelsen. En brytning i det utökade området kommer inte ske förrän resultaten från utredningen redovisats.

Skogsområdet som berörs av den planerade utökningen kommer till stor del att vara tillgänglig för allmänheten även under drifttiden och bedöms således utgöra en liten påverkan. Den allmänhet som vistas i täktens direkta närhet bedöms uppleva måttlig till stor påverkan på upplevelsen av rekreationen och friluftslivet, framförallt i form av buller från verksamheten. Det planerade utökade brytområdet kommer till stor del att vara tillgängligt för allmänheten även under drifttiden, fram till det att avverkning av skog och avbaning av jordtäcket påbörjas inför en kommande brytning. Den framtida efterbehandlingen kommer att skapa nya biotoper och således rekreations- och friluftsmöjligheter. Bland annat planeras det på sikt för en täktsjö samt skapande av strandområden och grundare vikar som tillgängliggörs för allmänheten med stigar.

Täktverksamheten påverkar landskapsbilden dels under själva drifttiden och dels efter avslutad efterbehandling. Den planerade verksamheten påverkar landskapsbilden ytterligare i de delar som omfattas av det nya planerade brytområdet. Dock är

täkten inte belägen i någon direkt anslutning till tät bebyggelse. Även den nuvarande transportvägen ligger väl insynsskyddad.

En stor del av det planerade täktverksamhetsområdet är påverkat av tidigare och befintlig verksamhet. Ur hushållningssynpunkt är det viktigt att så långt det är möjligt utnyttja de materialresurser som finns i området. Bolagets avsikt är att fortsätta med en långsiktig verksamhet i Balsta för att optimalt kunna tillgodogöra sig råvaran. Sammantaget bedöms att det är god resurshushållning att så långt som möjligt utnyttja de materialresurser som finns i området. Någon påtaglig konflikt med dricksvattenintresset bedöms inte heller föreligga.

Avfallsproduktionen inom verksamhetsområdet bedöms bli liten och mängderna bedöms stå i rimlig proportion till den planerade produktionens storlek. Bolaget bedömer att hanteringen av avfall inom verksamheten uppfyller kraven på god resurshushållning och möjligheterna till återanvändning och återvinning. Hanteringen av avfall som sådan bedöms inte medföra någon miljöpåverkan av betydelse.

De risker som i huvudsak bedöms kunna uppstå i samband med täktens Sevesoverksamhet är läckage vid transport och hantering av produkter inför laddning/ sprängning samt personskador vid transport och hantering av explosiva varor och sprängarbeten. Som försiktighetsåtgärd kommer det bl.a. att finnas en beredskap för att kunna vidta saneringsåtgärder enligt gällande regelverk. Om ett läckage sker i täkten från t.ex. transportfordonet eller vid själva laddningstillfället kommer detta att samlas upp i vattenmagasinet som projekterats på täktbotten. Vid ett eventuellt läckage kommer det inte att ske någon utpumpning av vatten från magasinet innan saneringen är slutförd.

Förslag till kontroll av verksamheten

Det finns idag ett kontrollprogram för täkten som samordnas med Eskilstuna Energi och Miljö. För bolagets räkning tar de prover ur och lodar grundvattenrören som finns i anslutning till täkten. Med anledning av den aktuella ansökan om tillstånd behöver ett nytt kontrollprogram tas fram. Bolaget har därför föreslagit ett villkor

att förslag till kontrollprogram ska ges in till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk. Vad gäller avsänkningen av grundvattennivån planeras den att kontrolleras genom observation i befintliga brunnar och nya tillkommande grundvattenrör. Provtagning av vattenkvaliteten och nivåavläsning i brunnar kommer även att ske. Likaså kommer flödet från pumpen som länshåller tälkten att kontrolleras. Det föreslås även att vattenprov tas på utpumpat vatten, ett prov i direkt anslutning till utsläppspunkt och ett efter skogsbilvägen i sydöst, detta för att undersöka kväverenningsförmågan hos våtmarken och övervaka det vatten som sedan når recipienten.

Motstående intressen

Dikningsföretaget Balsta-Nyby bildades 1955. Det aktuella dikningsföretaget kommer att påverkas på så sätt att i samband med planerad utökning av bergtälkten kommer medelflödet till dikesföretaget att öka då tälktens areal utökas. Enligt bolagets utredningar är berörda kulvertar tillräckligt dimensionerade för att kunna omhänderta ökade mängder vatten. Medelflödet idag och med planerad tälktutformning är avsevärt lägre än mottagande kulverts kapacitet. Den redovisade ökningen från 5,5 till 8,41/s bedöms inte medföra någon skada på nedströms liggande system. Fördröjning i form av magasin i tälkten kommer att utformas så att ökade höga flöden undviks. Samråd har skett med dikningsföretaget.

Boende i närområdet har under samrådsprocessen framfört oro vad gäller påverkan från tälkten i form av bl.a. störningar ifrån transporter till och från tälkten. Utredningar har genomförts vad gäller hydrogeologi, buller och vibrationer från sprängningar. Dessa visar att den avsänkningstratt som kommer att bildas inte påverkar vattentillgången i brunnar hos boende i närområdet. Det bedöms heller inte finnas någon risk att förorenat grundvatten ifrån deponin dras in i tälkten.

Bolaget anser mot bakgrund av att det är fråga om en prövning av en pågående verksamhet, i ett område med förhållandevis få motstående intressen, att det inte föreligger några hinder för den planerade verksamheten. Med hänsyn till föreslagna skyddsåtgärder och villkor för den ansökte verksamheten samt kontroll av verksam-

heten bedömer bolaget att verksamheten kan bedrivas utan risk för oacceptabel påverkan på människors hälsa och miljö.

Sakägare

När det gäller den planerade vattenverksamheten har bolaget bedömt att det endast är de fastigheter som ligger inom influensområdet för grundvattenbortledningen som utgör sakägare. Inom influensområdet finns endast en kontrollbrunn inne på deponiområdet.

Tillåtlighet

Det berörda området är inte detaljplanelagt. Kommunfullmäktige antog den 29 augusti 2013 en ny översiktplan, översiktsplan 2030. Därefter har processen kring översiktsplanen överklagats till förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten har den 26 november 2014 avslagit överklagandet. Förvaltningsrättens dom överklagades till kammarrätten som i beslut den 9 april 2015 inte meddelade prövningstillstånd. Kammarätten beslut överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som ännu inte meddelat besked angående frågan om prövningstillstånd. Den nya översiktsplanen har således inte vunnit laga kraft. Även om översiktplanen inte vunnit laga kraft anser kommunen att den är vägledande. Kommunen hänvisar till den efter att ha gjort en avstämning med Boverket i frågan. I översiktsplan 2030 anges täktområdet som ett område med detaljplanekrav vid nybyggnad. Täkten i Balsta är utpekad som berg av god kvalitet med bra transportläge.

Verksamheten ligger inte inom eller i direkt anslutning till något utpekad riksintresseområde enligt miljöbalken.

Bolaget är medvetet om att man är skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iaktas.

De erfarenheter som tidigare verksamhet gett under flera år har tagits till vara och påverkar den planerade utökade verksamheten. Bolaget är en av landets större leverantörer av bergmaterialprodukter. Bolaget är väl medvetet om att ställa höga miljö-

krav på sin verksamhet och verksamheten drivs med högt ställda miljömål. Genom egenkontroll kommer bolaget kontinuerligt att hålla sig underrättat om verksamhetens påverkan på miljön och man kan därmed också planera verksamheten för att motverka att skada uppkommer. Miljöbalkens krav på kunskap är väl tillgodosett.

Bolaget är väl medvetet om att försiktighet ska iakttas vid hantering av kemikalier och oljor samt att åtgärder som kan behövas för att skydda människors hälsa och miljö mot skador ska vidtas, bl.a. genom användandet av bästa möjliga teknik. Bolaget avser att förebygga eventuella risker för skador och olägenheter på så sätt som beskrivs i ansökan med bilagor och i villkor för att förebygga och förhindra negativa effekter på människors hälsa och miljön.

Bolaget har genomfört en lokaliseringsutredning. De alternativa platser som utretts är Berga öst och Hugelsta öst. Störningarna från verksamheten har bedömts bli begränsade. Samhällets behov av bergmaterialprodukter kommer även framöver att vara stort och behovet bedöms öka. Att fortsätta brytning i och i anslutning till befintlig verksamhet i ett redan påverkat område har bedömts som ett bättre alternativ än att etablera en ny verksamhet i ett tidigare opåverkat område. Den valda platsen har bedömts uppfylla miljöbalkens krav vad gäller lokalisering.

Bolagets avsikt är en fortsatt långsiktig verksamhet i det aktuella området för att optimalt kunna tillgodogöra sig råvaran till bergmaterialprodukter inom ett samlat produktionsområde. Den ansökta verksamheten bidrar till att uppnå samhällets mål om minskad användning av naturgrus och bidrar därmed till hushållning av naturresurser. En stor del av det planerade verksamhetsområdet är påverkat av tidigare och befintlig verksamhet. Genom en fortsatt långsiktig verksamhet i Balsta kan råvaran till bergmaterialprodukter utvinnas i ett samlat produktionsområde och försörjningen till Halmstadregionen inom ett rimligt transportavstånd säkerställas. Produkterna som tillverkas i verksamheten är rena naturmaterial och är i sin helhet återvinningsbara. Bolaget sorterar avfallet och lämnar till återvinning där så är möjligt. Med hänsyn taget till vad som ovan anförts får det anses utgöra god resurshushållning att så långt som möjligt utnyttja de bergmaterialresurser som finns i området.

I verksamheten hanteras kemiska produkter i form av oljor, smörj- och drivmedel. Hanteringen sker enligt givna regler, vilket innebär mycket små risker för att människors hälsa eller miljön skadas. Bolaget verkar för att miljöfarliga ämnen ska ersättas av mer miljöanpassade alternativ, så snart sådana finns att tillgå på marknaden och när de är ekonomiskt samt tekniskt likvärdiga. Bolaget undersöker fortlöpande oljor som finns på marknaden. Avsikten är att identifiera miljöanpassade oljor som kan ersätta befintliga oljor utan avkall på funktion. I verksamheten används diesel av miljöklass 1 till samtliga fordon.

Bolaget är medvetet om ansvaret för skada eller olägenhet på miljön intill dess att denna upphört eller avhjälppts i tillräcklig omfattning. Bolaget är också medvetet om att den som förorenar betalar aktuella kostnader.

Tandlaån utgör en vattenförekomst och omfattas av bestämmelserna om miljökvalitetsnormer enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Tandlaån har som krav att till år 2021 uppnå en god ekologisk status och en god kemisk ytvattenstatus. Tandlaån är dock idag påverkad av övergödning och syrefattiga förhållanden samt är belastad med miljögifter och fysisk påverkan från kringliggande markanvändning i närområdet som förändrar habitatet i ån. Tandlaån uppnår idag måttlig ekologisk status och ej god kemisk status. Den planerade vattenverksamheten bedöms inte påverka vattenföringen eller närsaltbelastningen i sådan grad att den medverkar till att miljökvalitetsnormerna för vattenkvalitet överskrids. Den planerade verksamheten bedöms inte heller medverka till att miljökvalitetsnormerna för buller enligt förordningen om omgivningsbuller (2004:675) eller luftkvalitet enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477) överskrids.

Den ansökta vattenverksamheten är en förutsättning för att kunna bedriva fortsatt och utökad täktverksamhet i Balsta. Vattenverksamheten är en direkt följd av den ansökta täktverksamheten och utgör därmed inget ändamål i sig själv. Anläggningskostnaderna för vattenverksamheten i form av pump, slangar m.m. kan uppskattas till 561 000 kronor. Den planerade vattenverksamhetens påverkan på såväl grund-

och ytvattenförhållanden kommer att bli små enligt bolagets utredningar. Även i övrigt bedöms verksamheten få liten påverkan på motstående intressen. Bolaget anser att fördelarna från allmän och enskild synpunkt vida överstiger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av densamma.

Samhällets behov av bergmaterialprodukter har ökat inom täktens avsättningsområde. Eskilstuna kommun är en snabbt växande kommun där såväl nya bostadsområden som utbyggd infrastruktur planeras. Bergmaterialet som utvinns i Balsta har rätt kvalitet för en bred produktion av bland annat väg- och betongmaterial. Bolaget bedömer därför att det finns ett omfattande behov av just det material som bryts i Balsta. Eftersom materialet lämpar sig för betongframställning medverkar täkten till minskad naturgrus användning i enlighet med miljökvalitetsmålen. Täkten i Balsta ligger inom föreslagen förtätningszon för Eskilstuna kommun och kan med dess närhet till utvecklingsområden tillgodose marknadens materialbehov med minimerade transporter. Detta med en begränsad påverkan på motstående intressen. Söder om Eskilstuna och Balsta ligger ett utvecklingsområde för vindkraft. I dagsläget planeras två vindkraftanläggningar i Eskilstuna området. Vägar och fundament till dessa kraftverk kräver stora mängder bergmaterial respektive betong, vilket medför att behovet kommer att öka ytterligare.

Tidplan och igångsättningstid

Då tillståndsgiven mängd bergmaterial i princip snart är slut och bolaget är mycket angeläget om att kunna fortsätta bryta berg planerar bolaget att ta tillståndet i anspråk så fort som möjligt. Tiden inom vilken igångsättande av verksamheten senast måste ha skett kan därför begränsas till två år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd. Brytning kommer sedan att ske i etapper.

Arbetstid

Den pump som kommer att installeras för bortledning av grundvatten kommer att flyttas runt inom brytningsområdet vartefter brytningen framskrider. Grundvattenbortledningen kommer att fortgå till dess tillståndsgiven mängd berg är utbrutet och täkten avslutas. En arbetstid för arbetena som avser vattenverksamheten är svår att

ange. Arbetstiden får samtidigt inte vara längre än tio år. Bolaget föreslår därför att arbetstiden ska bestämmas till tio år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd.

Förslag till ersättning och tid för oförutsedd skada

Någon påverkan av betydelse på vattenförhållandena har inte bedömts bli aktuell. Något förslag till ersättning har därför inte tagits fram. Bolaget föreslår att tiden för att framställa anspråk för oförutsedd skada ska bestämmas till tio år räknat från arbetstidens utgång.

Tillståndstiden

Bolaget har yrkat en tillståndstid om 30 år för täktverksamheten och vattenverksamheten. Bolaget bedömer dock att det inom den tillståndstiden inte går att färdigställa all efterbehandling i anslutning till den täktsjö som kommer att uppstå på sikt. Efterbehandlingen genom uppläggning av massor nere i täkten kan inte slutföras förrän bergbrytningen har upphört. Bolaget yrkar därför att i ytterligare fem år, d.v.s. en tillståndstid om 35 år, få ta in massor för att använda dem för anläggande av strandzoner och släntning.

Verkställighetsförordnande

Bolaget har yrkat att tillståndet ska få tas i anspråk utan att domen vunnit laga kraft. Då det föreligger förhållandevis få motstridiga intressen och det är fråga om en pågående verksamhet där tillståndsgiven mängd mycket snart är utbruten är det oerhört viktigt att tillståndet kan tas i anspråk och att verksamheten kan fortgå utan avbrott. Bolaget anser därför att det finns tillräckliga skäl att förordna att domen får tas i anspråk utan hinder av att den inte vunnit laga kraft.

Massor för återvinning och efterbehandling

Bolaget har yrkat att få ta in massor som medför en föroreningsrisk som är ringa. För att säkerställa att någon påverkan på grundvattenförhållandena inte sker har bolaget åtagit sig att under en nivå om +56 efterbehandla med massor som har ett föroreningsinnehåll som endast medför mindre än ringa föroreningsrisk s.k. U-massor. När det gäller de massor som läggs över nivån om +56 vill bolaget kunna

använda motsvarande massor som får användas för efterbehandling idag. Bolaget vill således för bullervall och slantning t.ex. i riktning mot deponin över en nivå om +56 kunna använda massor som motsvarar s.k. KM-massor. Bolaget bedömer att dessa massor med den användning för efterbehandling som planeras över +56 medför ringa föroreningsrisk.

Ställande av säkerhet

Säkerhetsbeloppet har beräknats till 3,8 miljoner kronor. Föreslagen säkerhet bedöms vara mer än väl betryggande för sitt ändamål.

KOMPLETTERINGAR TILL ANSÖKAN

Bullervall

Den planerade bullervallen kommer att tjäna som skydd mellan tåkten och de boende nordost om tåkten. Bullernivåerna dagtid helt utan bullerdämpning kommer att underskrida riktvärdena, men med lite marginal. Ett tillfälligt plank eller en temporär bullervall vid borren ger i princip ingen effekt jämfört med scenariot helt utan bullerdämpning. Skillnaden i bullerdämpning mellan scenarierna utan dämpning eller med tillfällig dämpning och ett tidigt skede av den planerade bullervallen är ca 10 dB(A). Kvällstid har de temporära åtgärderna inte någon effekt alls eftersom de bara kan ställas upp vid borren som är någorlunda stationär. Lokala skydd kan därför i praktiken bara dämpa borren, inte övrig utrustning som t.ex. fordon. För att ett bullerskydd ska vara effektivt bör det ligga så nära bullerkällan som möjligt. Såsom bullervallen är planerad kommer den att ligga så nära tåkten som det är möjligt. En placering längre mot nordöst skulle minska dess effektivitet väsentligt. Genom att den sträcker sig utefter hela tåkten kommer den att utgöra ett mer påtagligt skydd än tillfälliga lösningar. Bullervallen såsom den är planerad kommer att effektivt avskärma samtliga bullerkällor genom sin placering och topphöjd på +80. Användandet av lokala tillfälliga skydd skulle medföra att arbetsmaskinernas arbetsområde begränsas på ett sätt som kan försvåra verksamheten. Det skulle inte vara möjligt att göra snabba anpassningar t.ex. av borrhögrens placering utifrån förändrade förutsättningar. Bullret från interna transporter i tåkten är inte heller möjligt att dämpa med tillfälliga bullerskydd.

I tåkten kommer, precis som i alla moderna tåkter, ett mobilt krossverk att användas. Denna kan komma att flyttas ibland flera gånger dagligen. Att då arrangera tillfälliga bullerskydd vore ett betydande merarbete. Vidare skulle de tillfälliga bullerskyddens funktion behöva kontrolleras efter varje flytt. Trots detta skulle risken för att störande buller sprids vara betydligt högre med dessa tillfälliga arrangemang jämfört med om ett permanent heltäckande bullerskydd i form av en permanent vall anordnas. Den miljöpåverkan som bullervallen bedöms medföra är ytterst begränsad. Mot denna miljöpåverkan ska vägas fördelarna med att ha ett effektivt och heltäckande skydd som omöjliggör att höga bullernivåer åstadkoms vid bebyggelsen i nordöst.

Alternativa lösningar avseende vattenbehandling

Den alternativa lösning som studerats är rening i med kvävebarriär. Denna fungerar i princip så att en eller flera containrar fylls med krossmaterial, sågspån och avloppsslam. Krossmaterialet bildar många små syrefria utrymmen där denitrifikation sker. Sågspånet fungerar som kolkälla och avloppsslammet tillför denitrifierande mikroorganismer. Denna metod är betydligt mer kompakt än en våtmark och därför lämplig om det är ont om plats, men annars är behandling i våtmark att föredra eftersom det är en billigare och mer etablerad teknik. Kvävebarriär har därför inte studerats närmare för denna verksamhet.

INKOMNA YTTRANDEN

Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun (nämnden) har under handläggningen inkommit med vissa krav på kompletteringar, vilka genomförts av bolaget. Nämnden har även inkommit med vissa förslag på hur villkoren bör utformas (*aktbilaga 75-76 i målet*).

Nämnden har, utöver det ovan nämnda, anfört i huvudsak följande. Miljökonsekvensbeskrivningen bedöms kunna godkännas. Den sökta verksamheten bedöms vara tillåtlig. Verksamheten strider inte mot gällande planbestämmelser. Avståndet till närboende är något kort, 343 meter räknat från verksamhetsområdesgränsen och 450 meter jämfört med brytningsområdesgränsen. Boverkets rekommenderar ett

avstånd på 500 meter. Lokaliseringen är därmed inte optimal ur störningssynpunkt, men med de skyddsåtgärder, övriga begränsningar och kontroller som nämnden föreslår bör lokaliseringen kunna accepteras. I de handlingar som nämnden tagit del av framgår inte om eller hur Statens Geologiska Undersökningar (SGU) har yttrat sig över bolagets utredning om grundvattensänkningen och vilka eventuella effekter denna kan få på omgivande grundvattenbrunnar samt eventuella effekter med avseende lakvatten från den näraliggande avfallsdeponin. Enligt bolagets utredning bör det inte finnas någon risk för negativ påverkan. Nämnden hade gärna sett SGU:s bedömning innan nämnden yttrade sig, men bedömer på nuvarande underlag att verksamheten är tillåtlig om de skyddsåtgärder, övriga begränsningar och kontroller som nämnden föreslår genomförs. Om de skyddsåtgärder, övriga begränsningar och kontroller som nämnden föreslår genomförs görs bedömningen att oacceptabla störningar för miljön inte bör uppkomma.

Tillstånd bedöms kunna lämnas för de sökta verksamheterna. Tillståndstiden för brytning av berg och vattenverksamhet bör dock begränsas till en kortare tid än den tid på 30 år som bolaget har yrkat på. Detta med anledning av att den utökade verksamheten skulle kunna ge upphov till olägenheter för människors hälsa och miljön som är svåra att förutse i dagsläget, framförallt med tanke den grundvattensänkning som kommer att ske och närheten till den kommunala deponin. Även det faktum att närboende redan idag upplever framförallt bullerstörningar från täkten samt att avståndet till täkten är relativt kort bör medföra att tillståndstiden begränsas. En lämpligare tillståndstid skulle kunna vara tio år. Den tillståndsgivna mängden för totalt utbruten mängd berg bör begränsas utifrån den tillståndstid som mark- och miljödomstolen fastställer. Om en tillståndstid på t.ex. tio år fastställs medför det att de yrkanden bolaget gjort beträffande totalt utbruten mängd berg bör begränsas till en tredjedel, d.v.s. fem miljoner ton berg. Den tillståndsgivna tiden för införande av massor och användande av dessa för efterbehandling bör fastställas till max fem år efter att tillståndstiden för brytning av berg och vattenverksamhet har löpt ut.

Nämnden är tveksam till att bolaget skulle ges rätt att ta tillståndet i anspråk innan det vunnit laga kraft. Detta i och med att de synpunkter som har lämnats in av fram-

förallt närboende tyder på att det finns motstående intressen i ärendet. Nämnden är även tveksam till om bolaget uppfyller det kriterium som anges i förarbetet till 22 kap. 28 § miljöbalken för att beviljas en sådan rätt. Nämnden motsätter sig att delegering sker till nämnden om att fastställa villkor för tvättning av material. Om tvättning av material tillåts av mark- och miljödomstolen bör också domstolen fastställa villkor. Nämnden har inga synpunkter vad gäller att igångsättningstiden bestäms till två år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd eller att tiden för när arbetena avseende vattenverksamhet ska vara utförda bestäms till tio år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd. Nämnden har heller inga synpunkter vad gäller frågan att tiden inom vilken anspråk med anledning av oförutsedd skada får framställas bestäms till tio år räknat från arbetstidens utgång.

Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) har inkommit med förslag på villkor och förtydliganden (*aktbilaga 57 i målet*). Länsstyrelsen har löpande under handläggningen ställt krav på förtydliganden av platsspecifika värden för vad som utgör ”ringa risk”, att bolaget ska specificera hur massorna kontrolleras, förtydliganden av hur avfallsmassor ska lagras, mottas och hur dagvattenhanteringen kring dessa massor ska ske, att det tydliggörs vad som avses med ”ofta förekommande” samt förtydliganden kring hur bolaget ställer sig till ett förbud mot sprängning i juli månad och villkor om information till närboende om sprängning.

Länsstyrelsen har tillstyrkt följande delar av ansökan.

- tillstånd för en sammanlagd täkt av 15 miljoner ton berg med ett maximalt årligt uttag om 500 000 ton,
- tillstånd för anläggning för sortering och krossning av berg och andra jordarter,
- tillstånd för införsel, mellanlagring och återvinning av massor, som medför ringa föroreningsrisk, upp till en årlig mängd om 100 000 ton under förutsättning att begränsningsvärden skrivs in i tillståndet om vilka halter av föroreningar som massorna får innehålla,
- tillstånd för användning av avfall i form av massor, som medför ringa föroreningsrisk, till anläggningsändamål för anläggande av bullervallar under

förutsättning att bolaget först visar att föroreningar i de massor som kommer att användas inte sprids till yt- eller grundvatten, tas upp av växter eller avgår till luft,

- tillstånd att få leda bort grundvatten med maximalt 140 000 m³/år,
- tillstånd för de för grundvattenbortledningen nödvändiga anläggningar,
- att tillståndstiden bestäms till 30 år vad gäller täktverksamheten och vattenverksamheten, och
- att tiden enligt 22 kap. 25 § miljöbalken, inom vilken igångsättande av verksamheten ska ha skett, bestäms till två år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd.

Länsstyrelsen har inte haft något att erinra gällande följande delar av ansökan.

- tillstånd för grävning och anläggande av vallar inom vattenområdet,
- att tillståndstiden bestäms till 35 år vad gäller tiden för när efterbehandlingen ska vara slutförd, även om länsstyrelsen inte ansett den av bolaget föreslagna efterbehandlingen vara godtagbar,
- att tiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken, inom vilken arbetena avseende vattenverksamhet ska vara utförda, bestäms till tio år räknat från dagen för lagakraftvunnet tillstånd, och
- att tiden enligt 24 kap. 13 § miljöbalken inom vilken anspråk med anledning av oförutsedd skada får framställas bestäms till tio år räknat från arbetstidens utgång.

Länsstyrelsen har avstyrkt följande delar av verksamheten.

- användning av avfall i form av massor, som medför ringa föroreningsrisk, för successiv efterbehandling av täkten över en nivå om +56 meter över havet,
- användning av avfall i form av massor, som medför mindre än ringa föroreningsrisk, för successiv efterbehandling av täkten under en nivå om +56 meter över havet
- att verkställighet lämnas, och

- tillstånd till tvättning av material, om inte bolaget preciserar mängden som ska tvättas, hur tvättningen ska gå till samt villkor rörande verksamheten.

Länsstyrelsen har inte kunnat ta ställning till om tillstånd bör meddelas för bortledning av grundvatten till diken och kulvertar tillhörande dikesföretaget Balsta-Nyby vidare till Kälbroån och slutligen Tandlaån som recipient.

Länsstyrelsen har i övrigt anfört i huvudsak följande. När det gäller efterbehandlingen av täkten anser länsstyrelsen att då området är tänkt att bli rekreationsområde samt att delar av brytningen redan har skett och kommer att ske under grundvattnenytan att det är olämpligt att ta in avfallsmassor. Området kan i dagsläget inte anses vara ett förorenat område och länsstyrelsen anser även därför att det är olämpligt att efterbehandla området med avfallsmassor. Länsstyrelsen ser inte hur det kan vara hushållning med naturresurser att lägga avfallsmassor på ett icke förorenat område utan ett tydligt anläggningsmotiv. Länsstyrelsen anser att i första hand ska inga massor tas in, utan området bör kunna efterbehandlas genom att brytningen anpassas så att slänter och i vissa fall skyddshyllor bildas. I andra hand anser Länsstyrelsen att massor som medför mindre än ringa föroreningsrisk kan användas vid efterbehandlingen, under förutsättning att det föreskrivs villkor om mottagningskontroll. Mängden massor bör anpassas till faktiskt behov för att det inte ska bli fråga om kvittblivning och krav på tillstånd till deponi.

Länsstyrelsen anser att den ekonomiska säkerheten ska beräknas med 12 kronor per kvadratmeter för områden där berg brutits och inte 10 kronor som bolaget angivit. 12 kronor per kvadratmeter är det värde som modellen som bolaget använt sig av vid beräkningen är framtaget för. Länsstyrelsen delar inte bolagets åsikt att praxis skulle ligga på 10 kronor kvadratmetern. Den modell för beräkning av ekonomisk säkerhet som Miljösamverkan Sverige tagit fram är framtagen för att beräknas på 12 kronor kvadratmetern.

Länsstyrelsen anser att anläggande av bullervall är en förutsättning för att bolaget ska klara föreslagna bullervillkor. Bolaget kan därför inte ta tio år, en tredje del av

tillståndstiden för täktbrytningen, på sig för att uppföra denna. Mark- och miljödomstolen har i sitt avgörande meddelat den 26 januari 2016 i mål M 4398-16 kommit fram till att det förekommer hörbara toner och impulser från skutknackningen och tippningen av sten i förkrossen vid Balsta bergtäkt. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att det framgår i villkoret vad som menas med ”ofta förekommande” samt att bullernivån ska sänkas med 5 dB(A) när skutknackning sker. Detta för att göra villkoret tydligt och förutsägbart för både verksamhetsutövare, närboende och tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen anser det är viktigt att det specificeras i villkor vilka faktorer som minst ska kontrolleras vid kontroll av verksamheten. Detta för att göra det ostridigt för både tillsynsmyndighet och verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen anser att det är en viktig del av prövningen att det blir tydligt vilken nivå av kontroll av verksamheten som minst behövs då det annars kan ta flera år i tillståndstiden innan detta är prövat.

Länsstyrelsen har avstyrkt att verkställighet lämnas, både vad gäller bolagets första och andrahandsyrkanden. Länsstyrelsen anser att då det finns motstående intressen som rör hela den ansökta verksamheten, bl.a. avseende störningar i form av buller, bör inte tillståndet få tas i anspråk i någon del innan det vunnit laga kraft. Detta gäller även täktverksamheten.

SN, JN, SL, UP, TE, AW, TP och AS har anfört i huvudsak följande. Bolaget har under hela den tid då man har brutit berg på fastighet-en XX överskridit riktvärdena för buller för verksamheten. Det kommer hörbara ton- och ljudkomponenter från verksamheten från flera olika källor, inte enbart skutknackning. Bullerutredningar från år 2012 visar att gällande riktvärden överskreds för verksamheten. Även bullerutredningar från år 2015 visar på att riktvärdena för buller har överskridits. Båda ljudmätningarna genomfördes på dagar då bullernivåerna var lägre än de högsta nivåerna som upplevts från verksamheten. Bullerspridningen hade dock i den senaste mätningen minskat en del efter att man nu har kommit ner i berget. Den fördel som följt av att täkten kommit till en lägre nivå kommer att försvinna när täkten blir större, då bullrig verksamhet kommer att

flyttas ut från den naturliga bullervall som brytkanten utgör och stora, kala och hårda ytor skapas som bidrar till bullerspridningen. De kan inte förstå hur bolaget kan förvänta sig att hålla sig inom riktvärdena för buller när täkten utökas, eftersom det tidigare inte klarats av ens när täkten var på en lägre nivå. Dessutom kommer bullret från anläggandet av bullervallen och den ökade trafiken att tillkomma, vilket gör det än mindre sannolikt att bullernivåerna kan innehållas. Bolaget har uppgett att man har skiftat utrustning i täkten till en mindre bullrig. Det ifrågasätts om dessa nya maskiner klarar samma produktion som de gamla och innehålla bullervärdena. Det framgår inte heller vilken kapacitet denna utrustning har, vilket kommer att påverka bullret.

Ljudmätningen år 2015 gjordes inte vid maximal drift. Det som är avgörande för bullret är kvantitet per viss tidsenhet, inte huruvida maskinerna är igång i sig. En lägre produktion ger lägre ekvivalent ljudnivå. Det saknas dock redovisning av vilken produktionsnivå i t.ex. ton som hölls vid mättillfället, vilket anses obegripligt när det inte är särskilt svårt att mäta och borde vara ett krav vid mätningar, eftersom det är avgörande för bullerspridningen. Det borde vara relativt enkelt att mäta bullret vid maximal drift, till skillnad från vad bolaget anför. Inför ansökan har bullerberäkningar på full drift gjorts som visar att riktvärdena för buller kan följas. Vad som menas med full drift har dock inte klargjorts. Det finns också en diskrepans mellan de mätningar som gjorts på plats och de bullerberäkningar som har utförts. Bolaget är först nu, trots tidigare klagomål från de närboende, beredd att göra nya mätningar.

Att bolaget har kunnat fortsätta bedriva sin täktverksamhet trots brott mot de uppställda bullervillkoren har berott på att de närboende har saknat kunskap om gällande regler. Det ifrågasätts hur bolaget själv har kunnat ha så dålig kunskap om bullersituationen. Bolaget bör inte beviljas tillstånd eftersom bolaget, baserat på tidigare agerande, bevisligen inte har kunskapen eller viljan att leva upp till de krav som har ställts. De senaste två mätningarna och bolagets egen utsaga om att det var värre ju högre nivå i täkten verksamheten bedrevs på är resultat som visar på detta. Det har av bolaget angetts att verksamheten ger kontinuerliga ljud likvärdiga över

tid, vilket visar på att det saknas ordentlig kunskap om verksamhetens buller är absolut inte av den karaktären, vilket de som närboende är väl medvetna om. De närboende upplever bullret som varierande i både styrka och karaktär, vilket troligtvis främst beror på varierande produktionsnivåer. Bolaget verkar dock vara medveten om att impulsljud eller hörbara ljudkomponenter uppkommer från verksamheten, men det har uppgetts inte ske så ofta. Tidigare har bolaget helt förnekat förekomsten av sådana ljud vid verksamheten och den ändrade inställningen ger ett oseriöst intryck. Det påpekas att det inte är klart hur ofta sådana ljud kan förekomma om verksamheten tillåts femdubbla sin produktion. Det bör även beaktas att de närboende redan har buller från närliggande järnväg och återvinningsstation, som bör vara mer än tillräckliga bullerkällor med hänsyn till de hälsoeffekter buller har. De som boende befinner sig i underläge då de är privatpersoner utan utredningsresurser. Det är mycket besvärligt för dem att behöva bevisa sådana uppenbara fel som de som bolaget har begått under tillståndstiden. Bolaget har exempelvis överskridit de tider under vilket verksamheten får pågå och stenar från sprängningar har landat på närliggande fastigheter, utöver de redan nämnda överskridandena av bullervillkor. När närboende har påpekat detta för bolaget har det dock förnekats. En åtalsanmälan gjordes år 2005 då var det klarlagt att bolaget körde längre än de utsatta tiderna, men enligt det då gällande tillståndet tillätts bolaget att i vissa fall köra längre än fastslagen tid.

Bolaget har resonerat kring hur man kan kombinera olika bullerkällor så att det är möjligt att köra verksamheten med 50 dB(A) trots att det produceras både impulsljud och hörbara tonkomponenter och klanger. Att välja på detta sätt är inte förenligt med avsikten i texten om industribuller kombinerat med impulsljud, toner och klanger. Dessutom består verksamheten av så många olika moment som kan ge upphov till dessa ljud att endast en generell sänkning med 5 dB(A) borde kunna bli aktuell.

Endast uteplatser har beaktats i bullerberäkningarna, varför de ställer sig frågande till vad som kommer att hända för det fallet de vill vidta icke-bygglovspliktiga åtgärder på fastigheten. De har tolkat det som att bolaget kommer att genomföra nya

bullermätningar om icke-bygglovspliktiga åtgärder vidtas. Med tanke på fastigheternas storlek, ca 10 000 kvadratmeter eller mer, undrar de vidare om ett nytt tillstånd kommer att förhindra fastighetsägarna från att exempelvis avstycka fastigheterna eller bygga fler hus på fastigheterna.

Bolaget har endast ansett en av de närboende vara berörda, varför många närboende inte kunnat inkomma med synpunkter eftersom de inte varit informerade. Detta är allvarligt då det försvårar för domstolen att fatta ett så korrekt beslut som möjligt. Det har av bolaget uppgetts att de mest bullerintensiva momenten, såsom borring, sprängning och skutknackning, inte kommer att utföras kvällstid. De moment som av de närboende upplevs som mest bullerintensiva är dock primärkrossen och skutknackning. Det finns ett stort glapp mellan vad de närboende ser som störande och vad bolaget anser orsaka mest buller. Det har av bolaget vidare uppgetts att boende framfört oro om störningar i form av bl.a. transporter till och från tälkten, men att slutsatsen kunnat dras att det inte föreligger några hinder för den planerade verksamheten. Den slutsatsen dras trots att det inte finns någon väg att transportera materialet på som produceras i tälkten, då nuvarande väg inte klarar av trafiken. Vägen som bolaget har använt är en samfällighetsväg avsedd för lätt trafik, på vilken bolaget tillåts köra maximalt 100 000 ton per år på. Nu gällande förrättning går ut om två år. Bolaget har överskridit denna maximala mängd, som enligt pågående förrättning bör höjas till 150 000 ton, vilket även det överskrids i dagsläget enligt bolagets egna uppgifter. Frågan om väg bör lösas av bolaget. Bolaget har uppgett att vägsamfälligheten inte har något att erinra angående nu aktuell tillståndsprövning, vilket inte stämmer.

Tälkten ligger i dagsläget mindre än 500 meter till bebyggda fastigheter och nu flyttas den ännu närmare. Avståndet kommer att ligga ca 300 meter från fastigheterna. Det faktum att avståndet är så kort är orsaken till den stora störning som verksamheten utgör för boende. Extraordinära åtgärder mot bullerspridning krävs om tillstånd ska kunna beviljas när rekommendationer om avstånd till boende inte uppfylls. Exempelvis måste bullervallen färdigställas innan arbetena i tälkten återupptas igen. Det ifrågasätts om bullervallen är tillräcklig och varför krossverksamheten

inte byggs in i stället. Ur miljösynpunkt är en inbyggnad att föredra, att föra in en stor mängd material till bullervallen är fullständigt vansinnigt. En inbyggnad skulle även minska bullret från transporter med material till bullervallen.

Det ifrågasätts att bolaget uppfyller kunskapskraven som uppställs i 2 kap. miljöbalken, med hänsyn till bolagets tidigare agerande vid bedrivandet av tåkten. Om tillstånd ges påpekas vikten av att tillståndet är stringent skrivet så att det ger goda förutsättningar för tillsynsmyndigheten att kontrollera att tillståndet efterlevs. Det påpekas även att bolaget bör lyssna mer till vad de närboende har att säga i sina klagomål och att skadestånd borde utbetalas för den skada som åsamkats boende.

AS har för egen del anfört i huvudsak följande. Han äger fastigheten YY ca fyra km från Eskilstuna centrum. Det finns en enskild väg, som passerar förbi fastigheten, samt en gång- och cykelbana, som byggdes på den gamla banvallen. Omgivningen utgörs av blandskog med berg i dagen och hagmark. Större skogsuttag har de senaste åren genomförts på grannfastigheterna vilket har förändrat landskapet avsevärt både i västlig samt nordostlig riktning med föryngringsytor till följd. Det finns en grundvattenbrunn, om ca fyra meters djup, på fastigheten YY vilken ligger i den sydliga delen av marken. På hans fastighet återfinns ett antal ekonomibyggnader av olika slag. Vidare finns det ett garage i direkt anslutning till bostaden och ett förråd en liten bit längre bort från bostaden. I början av 1990-talet startades täktverksamheten på fastigheten XX. Detta resulterade i en mycket stor störning på fastigheten YY, i form av buller från krossen samt större skakningar i samband med sprängningar. Störningarna är av en sådan art och magnitud att man inte längre kan sitta på altanen/uterummet.

Tiderna som framgår av det tidigare tillståndet har inte efterlevts i någon större omfattning, men bolaget menar att det inte går att bevisa att de har brutits mot. Detta verkar enligt honom helt orimligt att det är de kringboende som skall fungera som stämpelklocka, utan detta skall ske enligt överenskommelsen. Sprängningarna i tåkten har skapat sprickbildningar både på bostadshuset och på ekonomibyggnader. Han efterfrågar det underlag från de tidigare besiktningar vad gäller sprickbildning-

ar i grundverk och väggar som ska ligga till grund för den rapport bolaget har upprättat.

Ytterligare aspekter att beakta är de säkerhetsbrister som har uppstått då man har fört tung trafik på en enskild väg och att in- och utfarten till tälten numera korsas av en nyanlagd cykelbana. Den planerade utökningen av tälten kommer också farligt nära ovan nämnd cykelbana, vilket minskar säkerhetsmarginalerna avsevärt vid sprängning.

De mätunderlag som bolaget hänvisar till återspeglar inte den reella situation som uppstår vid bearbetning av berg och sprängning. Vid en av sprängningarna, där även representant från nämnden fanns på plats ihop med mätteknikern från bolaget, kunde alla närvarande konstatera att värdena översteg det som anses av branschen som godkänt. Detta framkommer inte på något vis i mätunderlaget som har redovisats, utan där ser det ut som om att allt har följt en rimlig kurva. I samband med denna sprängning så kunde det konstateras att s.k. utkast förekom, vilket förnekas i bolagets rapport och avfärdas i princip med att det aldrig har hänt trots att det finns vittne som uppmärksammar detta.

Vad det gäller den framtida bullervall som hänvisas till i underlaget så tror man att detta kommer att dämpa ljudet med 10 dB(A). För de som bor i området finns det inget utrymme för gissningslekar där man tror att de planerade åtgärderna i form av bullervall kommer att hjälpa. Det uttalas också att det med tiden kommer att bli bättre, men det saknas en tidsplan för när den utlovade dämpningen kommer att uppnås, vilket inte kan accepteras av de kringboende.

JN har för egen del anfört i huvudsak följande. Han har ytterligare några synpunkter angående produktionsnivåer relaterat till bullerspridning. Storleken på maskiner, t.ex. primärkross, är högst väsentligt. Används en kross med en viss kapacitet ger det en helt annan ljudbild än en kross med en annan kapacitet. Han ställer sig frågande till hur detta regleras genom tillståndet och hur tillsynsmyndigheten ska kunna göra sitt jobb om inte maskinen som ska användas är klart

reglerad. Under sommaren år 2015 användes en annan kross än tidigare, vilket gav mycket högre buller än den tidigare maskinen hade gjort. Bolaget kan i princip köra med en stor bullrigare kross när det behagar dem, byta kross till en mindre kross vid ljudmätning och göra ljudberäkningar på liten kross. Vid ljudmätning redovisar bolaget inte produktionsmängd så man kan även köra en stor kross men med lägre produktion och därmed få ett lägre dB(A)-värde, detta fast man kallar det full drift. Nu har bolaget till och med medgett att det är svårt att nå upp till full drift vid fältmätning.

SS har anfört i huvudsak följande. Det han hitintills mest märkt av tåk-ten är buller. Till skillnad från tåget som passerar fort, hörs det här ljudet inte hela tiden men en stor del av dagen. Enligt handlingarna kommer produktionen att öka rejält, maximalt kan transportererna öka med 181 procent, vilket är nästan tre gånger mer än år 2013 som angetts som jämförelseår. Det behöver vägas in när tillståndet ges. Han har en gång märkt av en sprängning väldigt kraftigt. Då han oftast är hemifrån under kontorstid, och han misstänker att det är då sprängningarna sker, vet han inte hur vanligt det är med den här typen av störningar. Det är skrämmande när kraftiga sprängningar kommer plötsligt utan förvarning och han frågar sig om det skulle gå att spränga på fasta tider istället. Han förstår att flexibiliteten behöver vara ganska stor, men en begränsning till viss halvdag i veckan borde inte vara orimligt.

Bolaget anger i ansökan att de vill kunna överskrida begränsningsvärdena vid tio procent av mättillfällena. Om det finns gällande normer så ska de förstås gälla för hela tiden och inte bara för 90 procent. Buller den största störningen från verksamheten för honom. Att företaget då begär utökad arbetstid till kl. 06–22 varje dag från nuvarande tillstånd som är vardagar kl. 07–18 kan inte vara rimligt för kringboendes livsmiljö. Det framgår tydligt att ljudnivåerna kommer att öka innan den föreslagna bullervallen är anlagd. Som han ser det är det viktigt att bullervallen är färdigställd innan någon utökning av arbetstiden medges. Ett sätt att säkerställa acceptabel livsmiljö för kringboende är att ha olika arbetstider i beslutet, före och efter vallens färdigställande. Att som bolaget föreslår hänskjuta vissa mer bullrande arbetsmoment till dagtid är ingen trovärdig lösning. Det har tyvärr visat sig att företa-

get inte helt respekterar de arbetstider som nuvarande tillstånd reglerar, utan verksamheten har tidvis startat före kl. 07. Då är ändå den avvikelser mot tillståndet lätt att märka för de kringboende och de kan uppmärksamma företaget och miljökontoret på avvikelser. Om viss verksamhet får bedrivas tidig morgon och sen kväll blir det inte så lätt att avgöra om det är rätt verksamhet eller ej som bedrivs. Det är betydligt enklare att avgöra om någon verksamhet bedrivs överhuvudtaget eller ej. Företaget vill ha rätt att överstiga den maximala ljudnivån på 55 dB(A) vid enstaka tillfällen nattetid. Det kan inte vara rimligt och ska absolut inte medges i tillståndet. Det nämns ingenting i ansökan om impuls ljud som normalt förekommer vid sådan här verksamhet. Impuls ljudet behöver regleras i tillståndet.

HE har anfört i huvudsak följande. Han äger fastigheten ZZ i närheten av bergtåkten vid Lilla Nyby i Eskilstuna kommun. Från hans hus till bergtåkten är det ca 1–1,5 km fågelvägen och när det sprängs i tåkten skakar det så pass att hela hans hus vibrerar och det skallar i fönsterrutorna. Han tycker inte att det är lämpligt att en bergtåkt, med allt vad det innebär, får anläggas i ett bostadsområde. Upparbetningen av materialet är också problematisk när krossarna ska stå och dunka hela kvällarna. Det måste bli en ändring på det. De som bor i området har trots allt rätt till en dräglig hemmamiljö.

RE har anfört i huvudsak följande. Han äger fastigheten VV. Han ifrågasätter hur det kan anses lämpligt att först och främst ge ett tillstånd för bergtåkt ca tre–fyra km från Eskilstuna centrum. Nu vill bolaget utöka och förlänga tåkten. Han bor fågelvägen ca 1 000 meter från den nuvarande tåkten. Vid varje sprängning skallar hela hans hus och tomt. Det är nästintill omöjligt att se ut genom fönstren. Upparbetningen medför ett vansinnigt oljud. Blir det en förlängning och utökning av tåkten betyder det avsevärt mer trafik på väg 53. De kringboendes boendemiljö kommer att bli en miljökatastrof. Fastighetspriserna kommer att rasa i botten till osäljbarhet.

BL har anfört i huvudsak. Han äger fastigheten XY. Olägenheter från utökad bergtåkt kommer i ökad omfattning beröra hans fastighet och i

synnerhet den plats där han sedan fastighetsförvärvet har planerat att uppföra ett hus. Platsen för husbygget är på tomtens bästa. Det finns redan i dag klagomål om störningar. Olägenheterna kommer sannolikt att tillta om tänken under 30 års tid kommer allt närmare de närboendes fastigheter, samtidigt som fastighetsvärdena kommer att sjunka. Han har för avsikt att avverka skog på sin fastighet, vilken under åren givit en viss bullerdämpning. Den karta som erhållits från bolaget saknar tomtgränser och har dålig upplösning vilket omöjliggör bedömning av avstånd mellan planerad bergtäkt och tomtgräns eller huskropp. Det är inte osannolikt att avståndet understiger 275 meter. Angivet avstånd har felaktigt mätts från ett uthus långt inne på hans tomt. På hans tomt finns ett större hus som ligger betydligt närmare täktområdet. Boverkets rekommendationer för bergtäkters avstånd till bebyggelse är ett minsta 500 meter. Han tycker inte att avståndet borde beräknas från den yttre brytgränsen för bergtäkten eftersom även andra åtgärder kommer att genomföras i andra delar av verksamhetsområdet. Exempelvis anläggande av bullervall bör ingå i verksamheten och gränsen för verksamhetsområdet borde flyttas.

Med tanke på när närhet till centralorten, cykelvägen, friluftsliv och djurliv är lämnade rasbranter efter avslutad täkt en permanent risk för olyckor. Han föreslår ett permanent viltstängsel utmed planerat täktområde som effektivt stoppar tillträde för människor och djur. Han tar också upp möjligheten att ha ett förbud mot drivande hundar vid jakt. Utförande och utplacering av stenblock och skut vid bergkant finns inte beskrivet i detalj och han undrar om dessa kommer att utgöras av enskilda mindre block som markering eller större block i tät rad som omöjliggör passage. Han undrar även om bullervallens lutning mot bergbrant har beaktats som en tillkommande risk. Någon riktig information om slutligt skydd för fallskador saknas.

Nuvarande tillstånd medger lagring av massor (asfalt) för efterbehandling med <300 ppm 16PAH. Dagens gränsvärde är <70 ppm. Han frågar sig om det är ett problem att de massor som eventuellt lagras idag överskrider gällande gränsvärden.

Han efterfrågar ett besked om beräknad grundvattensänkning efter att bergtäkten avslutats med tanke på merkostnader vid brunnsborring eller fördjupning av be-

fintlig brunn för vatten och energi. Grundvattenrör eller mätthål utanför täktområde verkar saknas. Den bäck som går genom hans tomt och har sitt tillrinningsområde vid planerad bergtäkt verkar ha fått ett avtagande flöde. Att bäckens huvudsakliga tillrinningsområde är vid bergtäkten och att flödet därför kan påverkas har utelämnats av bolaget. Han saknar dock en topografisk karta över området och har därför inga synpunkter på hur bäckens flöde påverkas. Det saknas undersökning om hur vattenflödet kan äventyras. Att sänka grundvattennivå så att det påverkar enskilda brunnar eller vattendrag är tillståndspliktigt enligt SGU. Han har inte fått ta del av den s.k. dricksvattenutredningen.

Enligt länsstyrelsens förslag ska spilloljor förvaras i container. En container ger dock inget skydd vid läckage. Det borde finnas spilltråg eller tät invallning även här. Information om utförande saknas. Han undrar om länsstyrelsens förslag om att allt yt- och grundvatten ska genomgå oljeavskiljning omfattar en riktig oljeavskiljare eller bara en enkel läns i sedimenteringsdammen. Enligt Naturvårdsverkets dimensioneringsanvisningar och uppskattat flöde torde volym på oljeavskiljare uppgå till 7,2 till 18,5 m³. Eftersom en oljeavskiljare är en effektiv sedimentavskiljare behöver avskiljare regelbundet slamtömmas för att fungera. Tömningsintervaller saknas dock. Det finns ingen information från bolaget om att rekommenderad oljeavskiljare kommer att bli ansluten.

Eskilstuna Energi & Miljö har informerat om att det på fastigheten YZ finns nyttjanderättshavare i form av Svevia Efterbehandlingsanläggning och Räddningstjänsten i Eskilstuna.

BOLAGETS BEMÖTANDE

Avstånd till närboende

Enligt ansökan ligger närmaste bostad 450 meter nordost om täkten, detta är mätt från brytningsområdet. Avståndet till närmaste bostad, mätt i GIS (ArcMap) som avstånd mellan verksamhetsområdet och närmaste bostadshus, är 343 meter. Åtta bostäder ligger inom 500 meter mätt från verksamhetsområdets gräns. Avstånd till de två närmaste bostadshusen samt området inom 500 meter respektive 1000 meter

mätt i GIS (ArcMap) finns utmärkta på en bilagd karta. Lantmäteriets och Eskilstuna kommuns kartor utgör underlag för den avståndsbedömning som gjorts till bostäder.

Endast en byggnad är utritad på BL fastighet och beräkningen har där-för gjorts från tåktens verksamhetsområde till denna byggnad.

Varning för tåktområde

Ett fårstängsel, 1,2 meter högt, finns uppsatt runtom hela tåktområdet, oavsett fallhöjd. För att obehöriga inte ska klättra över staketet omedvetna om dess syfte har stängslet placerats nära den aktiva verksamheten och kommer att flyttas successivt allt eftersom brytningsområdet utökas. Skyltning med varning för fallrisk finns monterade på staketet med jämna mellanrum så att man från varje skylt ser nästa skylt. Kontroll av staketet och skyltning görs enligt bolagets rutiner i gällande kontrollprogram minst en gång per år. I praktiken görs dock kontroller oftare då kontroll även sker vid vissa skydds- och miljöronder. Brytområdet i sig är utmärkt med röda pålar för att underlätta kontroll. Ytterligare skyltar kan sättas upp om det bedöms vara nödvändigt.

Buller

Den tidigare utredningen från februari år 2012 har visat att tåktverksamheten inte ger upphov till impulsljud eller tonala ljud, vilket bolaget har utgått från i sin bedömning. Den maskinpark som använts vid bullermätning är samma som kommer att användas i kommande verksamhet. Utförda bullerberäkningar utgår ifrån full drift, det vill säga att alla maskiner är igång samtidigt och i full drift. I de bullerutredningar som utförts i samband med ansökan har beräkningar gjorts utifrån maximal produktion och med de maskiner som används i tåkten eller likvärdiga maskiner. Då samtliga maskiner sällan är igång samtidigt är det svårt att göra mätningar på plats som är beskriver förutsättningarna vid full drift. Eftersom närfältsmätning görs på varje enskild maskin räcker det att den maskin som mäts in är i full drift. Med hjälp av uppmätt ljudnivå på ett känt avstånd från maskinen kan maskinens ljudeffekt beräknas. När ljudeffekten på varje maskin är bestämd kan olika produkt-

ionsfall modelleras. Genom modellering kan sedan en beräkning göras av det sammantagna bullret på olika platser och med olika placering av maskinerna.

Nämnden har ställt krav på åtgärdsförslag och, i väntan på avgörande i frågan från mark- och miljödomstolen, är bolaget beredd att göra en förnyad bedömning av om tåktverksamheten kan anses ge upphov till impulsljud eller hörbara toner. Genom inspelning och klassning av ljudet utifrån inspelningen kan en mer exakt bedömning göras av huruvida ljudet från en skutknack eller förkross bör räknas som impulsljud eller utgör hörbara toner. Då bullerutredningen genomfördes när verksamheten fortfarande pågick och ingen verksamhet pågår i tåkten för närvarande är detta inte möjligt att genomföra i nuläget.

Skutknackning kan enligt bolagets bedömning i de flesta fall ge upphov till impulsljud. Av försiktighetsskäl åtar sig bolaget att, såvida inte annat kan visas, innehålla de bullergränsvärden som rekommenderas vid förekomst av impulsljud, det vill säga en sänkning av gränsvärdena med 5 dB(A) -enheter från villkorad ekvivalent ljudnivå. Även förkrossning kan ge upphov till impulsljud. Detta beror dock på vilken typ av förkross som används. Karaktären på ljudet skiljer sig från kross till kross. Av försiktighetsskäl åtar sig bolaget att innehålla de bullergränsvärden som rekommenderas vid förekomst av impulsljud då förkrossen är i bruk. Om det vid senare utredning framkommer att förkrossen inte bedöms ge upphov till impulsljud kommer gränsvärdena för buller utan impulsljud att tillämpas. Med en ljuddämpad borr utgör inte sänkta begränsningsvärden ett problem vid full drift under brytning av etapp 1. Maskiner som ger upphov till impulsljud kan dock inte köras samtidigt som dumper och bandschaktmaskin körs på vallen. Under etapp 2 a, då vallen färdigställts upp till +75 meter, beräknas bullernivån ligga 5 dB(A) under gränsvärdet även utan bullerdämpad borrhög.

Bolaget har föreslagit begränsningsvärden för buller enligt gällande praxis. Frågan om felmarginaler i bullermodellering har prövats av mark- och miljööverdomstolen (dom i mål M 8236-12 meddelad den 24 januari 2013). Av domen framgår att sätta bullervillkor innebär att verksamheten får bedrivas endast om det innehålls vid fak-

tiskt drift. En sänkning av gränsvärdet utifrån modelleringens felmarginal skulle i praktiken innebära ett strängare begränsningsvärde. För att strängare krav ska ställas än det i praxis vedertagna begränsningsvärdet krävs särskilda skäl, vilka inte föreligger i detta ärende.

Den planerade vallen kommer enligt bolagets beräkningar att innebära en förbättrad ytermiljö på de närboendes fastigheter. Vallen beräknas dämpa ljudet med ungefär 10 dB(A) på AS fastighet, vilket ungefär innebär en halvering av ljud-nivån.

Bullernivåerna kommer även att minska allteftersom verksamheten fortskri-der på grund av färdigställandet av bullervallen och att brytning kommer att ske på en lägre nivå. När bullervallen är anlagd innebär det att andra åtgärder inte behöver vidtas och att marginalen till föreslagna bullervillkor kommer att bli större, till gagn för närboende. Förkrossen, som är den som bullrar mest av krossarna, är larvburen och rör sig inom tåkten. Oftast följer den brytfronten. Dess rörlighet gör att den inte går att bygga in och övrig utrustning påverkar inte bullernivåerna i sådan utsträckning att det motiverar en sådan åtgärd. Även om det vore möjligt att bygga in krossen skulle inte detta innebära att övrigt buller dämpades. Det mest rationella sättet att dämpa buller från tåkten som helhet är därför att anlägga en bullervall. Då bolaget enligt redovisad bullerutredning i den planerade verksamheten uppfyller de bullerkrav som är praxis på området gör bolaget bedömningen att en sådan åtgärd inte är motiverad. Skutknackning sker huvudsakligen i skydd av brytfronten, vilket dämpar bullerspridningen. Bolaget åtar sig att fram till dess att bullervallen nått +75 meter utföra skutknackning i skydd av brytfront eller upplagshögar.

Borrning, sprängning och skutknackning är de mest bullerintensiva momenten enligt mätningar. På enskilda fastigheter kommer olika ljud att höras olika mycket beroende på lokala förutsättningar. Vilka ljud som är mest bullerintensiva varierar även beroende på var brytningen sker i förhållande till en fastighet och på vilken nivå arbeten utförs. Borrning utförs av naturliga skäl normalt sett på en högre nivå än skutknackning och krossning och innebär därför ofta en stor bullerpåverkan.

Den genomförda bullerutredningen har tagit hänsyn till markens beskaffenhet, om den är hård eller mjuk. Exempelvis utgör vägar, asfalterade ytor och grusytorna hårda ytor medan skog och gräsytor utgör mjuka ytor. Någon hänsyn till befintliga träd har inte tagits, det har således förutsatts i bullerutredningen skogen inte finns. Således kommer de i bullerutredningen redovisade resultaten inte att ändras till följd av eventuell avverkning av skog på berörda fastigheter.

Med stöd av miljöbalken kan krav ställas på verksamhetsutövaren att utföra bullermätningar. När det gäller vid prövning av bygglov m.m. enligt plan- och bygglagen kan krav ställas på byggherren att genomföra utredningar. Det är i de sistnämnda fallen således inte verksamhetsutövaren för den bullrande verksamheten som är skyldig att genomföra bullerutredningarna.

Kumulativa ljudeffekter

Drifttiderna skiljer mellan tåkten och avfallsanläggningen. Det är under dagtid under vardagar som båda verksamheterna bedrivs samtidigt. Bolaget har tagit del av den bullerutredning som utförts avseende avfallsanläggningen. Bolaget bedömer utifrån avfallsanläggningens utredning och den bullerutredning som bolaget låtit utföra i denna prövning att kumulativa effekter av buller från bolagets verksamhet tillsammans med buller från avfallsanläggningen inte medför några stora risker att överskrida de bullerriktvärden vid bostäder som följer av Naturvårdsverkets vägledning. Av praxis följer att det inte är lämpligt att i en tillståndsprövning fastställa villkor som begränsar det totala bullret då en verksamhetsutövare endast råder över sina egna bullerkällor. Bolaget motsätter sig således ett sådant villkor. Bolaget anser inte heller att det finns anledning att anpassa bullervillkoret på något annat sätt än vad som framgår av det förslag till villkor som bolaget tagit fram.

Bullervall

Det huvudsakliga syftet med bullervallen är att minska störningarna för de närboende som är mest belastade av buller från verksamheten. De fastigheter som riskerar att utsättas för bullernivåer över föreslagna gränsvärden under brytning i etapp 2 ligger nordöst om tåkten och därför har en bullervall föreslagits placeras så nära

täkten som möjligt. Då behovet av bullervallen är lägre mot öster är också vallen lägre i denna del.

Bullervallen kommer enligt plan att anläggas under brytning av område 1B och 1C och färdigställas till nivån +75 meter innan de södra delarna av område 2A och 2B bryts. Buller kommer under hela perioden att genereras av täktverksamheten samt verksamheten med återvinning och mellanlagring av inerta massor. Under anläggandet av bullervallen kommer även detta arbete att generera buller. Bullervärdena under verksamhetens olika stadier har redovisats.

I driftsfallet "Tidigt skede Etapp 2A" har maskinerna placerats längst norrut på området för att bullerkällorna ska stå närmast fastigheterna nordöst om täkten. Tidigt skede kompletteras med beräkning med vall under uppbyggnad, så den är kortare samt har höjden +75. Till sent skede flyttas maskinerna längre söderut, med en fullt utbyggd vall med en höjd på +80. Beräkningar av bullerpåverkan har baserats på närfältsmätningar och har utförts i enlighet med den Nordiska beräkningsmodellen för beräkning av externt industribuller (DAL 32).

Bullervallarna planeras att konstrueras av återvunnet inert avfall enligt definitionen i 3a § förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Detta innebär att massorna kan utgöras av naturliga jordarter med lågt innehåll av organiskt material, men också av materialtyper som betong, tegel, klinker m.m. Ifall dessa typer av material används kommer de att täckas med naturlig finkornig jord som medger plantering. Detta täckmaterial ska motsvara kraven för mindre än ringa risk enligt Naturvårdsverkets Handbok 2010:1, "Återvinning av avfall i anläggningsarbeten". Däremot kommer de huvudsakliga massorna medföra ringa föroreningsrisk. Eftersom det enligt bolaget går att använda inert massor för bullervall m.m. är det inte god hus hållning med resurser att bara använda massor med ringa föroreningsrisk. Dessa massor kan istället med sin högre grad av renhet användas för andra ändamål, t.ex. för anläggningsarbete där människor stadigvarande vistas. Bolaget anser att den planerade masshanteringen, både vad gäller återvinning av massor och användande av massor för efterbehandling och anläggande av bullervall, samt med hänsyn till de

överskottsmassor som kommer uppstå i kommande bygg- och infrastrukturprojekt, bidrar till en hållbar masshantering i regionen.

Efterbehandling

Syftet med efterbehandlingen är att förebygga olyckor, möjliggöra rekreation och utifrån platsens egenskaper skapa strukturer som gynnar den biologiska mångfalden. Då området är relativt tätortsnära samt vägar och stigar kommer att anläggas för att öppna området för rekreation blir säkerhetsfrågan särskilt viktig. Tre alternativ har bedömts. Dessa är bildandet av en täktsjö där utfyllnad görs enligt efterbehandlingsplan med avfallsmassor med ”mindre än ringa risk” upp till nivån +56 meter och avfallsmassor med ”ringa risk” över nivån +56 meter (i enlighet med ansökan), bildandet av en täktsjö utan utfyllnad samt bildande av en täktsjö med utfyllnad enligt ansökan, men med endast jungfruliga massor. Alternativ 2 är en enklare och snabbare lösning, men kan innebära större olycksrisk och ger inte samma tillgänglighet till området som alternativ 1 och alternativ 3. Alternativ 3 ger samma fördelar och nackdelar som alternativ 1, men innebär även sämre hushållning med resurser och en oskälig kostnad. Bolaget vidhåller därför att efterbehandling bör utföras enligt den plan som angivits i ansökan då det innebär att en gynnsam miljö skapas både för rekreation och för biologisk mångfald samtidigt som befintliga resurser används på ett effektivt sätt. De risker som användandet av rena schaktmassor motsvarande inert material i bullervallen och vid släntning över +56 kommer inte att medföra någon icke acceptabel påverkan på grundvattnet eller andra skyddsvärda intressen.

Enligt efterbehandlingsplanen kommer släntning att ske främst i nordöst, i övriga riktningar lämnas brytfronten som en bergbrant. Bolaget föreslår att skyddet mot denna brant ordnas genom att stenblock och skut läggs upp utefter kanten. Dessa kommer att finnas kvar permanent även efter avslutad brytning.

Anpassad brytning, som föreslagits av länsstyrelsen i första hand, innebär i praktiken att en del bergmaterial som kan användas inte får brytas och därför kommer att behöva brytas på annan plats. Bolaget anser att det är bättre hushållning med resur-

ser att bryta tillgängligt bergmaterial och ersätta det med mindre användbart material, såsom schaktmassor. Anpassad brytning är även en kostsam åtgärd och bolaget ser det som en oskälig kostnad. Att använda material som medför ringa risk, inert, där det är möjligt är god hushållning med naturresurser. Det frigör material med mindre än ringa risk för andra och känsligare ändamål. Det är heller inte god hushållning om material med ringa risk, inert, alltid skickas på särskilt avsedda depnier när de kan användas på ett sätt som inte bedöms medföra skada på miljön. Bolaget ställer sig därför frågande till länsstyrelsens avstyrkan om användning av avfall med mindre än ringa risk för efterbehandling. Enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1 utgör användning av massor med mindre än ringa föroreningsrisk normalt sett en U-verksamhet. Undantaget är om området kräver särskild hänsyn för att det exempelvis är skyddat, såsom Natura 2000 eller vattenskyddsområden, eller om det finns risk för översvämning eller ras. Täktområdet ligger inte inom ett område som är skyddat, som riskerar spridning av material eller föroreningar på grund av erosion med anledning av översvämningar eller ras, eller av annan anledning behöver särskild hänsyn. Användning av avfall med motsvarande föroreningsnivå kan därmed användas utan restriktioner i motsvarande miljöer. Bolaget anser att det är ett oskäligt att ställa högre krav i efterbehandling än på andra platser som inte är förorenade. Bolaget anser att länsstyrelsens inställning är orimlig mot bakgrund av de massor som frigörs i samband med anläggningsarbeten. Att inte ha möjlighet att nyttiggöra dem i samband med t.ex. anläggande av bullervallar, efterbehandling m.m. skulle kunna få stora samhälleliga konsekvenser.

Arbets tid

De utökade arbetstiderna är en konsekvens av ökad efterfrågan av bergmaterial i området. Utan ökade arbetstider kan inte bolaget leverera efterfrågat material, vilket innebär att detta måste tillhandahållas från täkter på längre avstånd. Under juli kommer uppehåll att göras avseende sprängning, men i övrigt avser bolaget bedriva verksamhet som under övriga året. Anledningen till detta är att efterfrågan på materialet inte bedöms kunna tillgodoses utan produktion året runt. Med "ett tillfälle" för uttransport under helgen avser bolaget en enstaka dag eller en helg som mest.

Då bolaget enligt genomförd bullerutredning kan bedriva verksamhet enligt plan utan att aktuella begränsningsvärden överskrids anser bolaget att det är rimligt att arbetstiderna kan utökas från det att tillståndet medges. Bullervallen är viktig för att bolaget ska kunna uppfylla begränsningsvärdena för buller under brytning av etapperna 2A och 2B, men vid brytning av etapp 1B och 1C beräknas begränsningsvärdena kunna innehållas vid användning av en bullerdämpad borrhög. Föreslagna villkor följer branschpraxis och i och med det avser bolaget utöka arbetstiderna redan innan bullervallen färdigställts, om så medges i tillståndet.

Det har anförts att bolaget inte följt sina verksamhetstider och därför blivit åtalsanmälda. Det stämmer att åtalsanmälan gjorts. Åtalsanmälan lämnades in den 9 september 2005 och lades ned den 1 november 2007 då det enligt åklagaren inte längre förelåg tillräckliga skäl för åtalet. Bolaget konstaterar att anmälan gjordes för många år sedan och att man skärpt sina rutiner sedan dess. Liknande klagomål har inkommit till tillsynsmyndigheten under senare år, men dessa har inte kunnat beläggas.

I området finns flera verksamhetsutövare. Det kan många gånger vara andra verksamheter som kan utföra arbeten utanför bolagets arbetstider. Vid misstanke om att bolaget inte har följt arbetstiderna är det av yttersta vikt att bolaget får ta del av den informationen så att man kan utreda frågan och om så krävs vidta åtgärder.

Täktens påverkan på lakvatten från Lilla Nyby avfallsanläggning

Samtliga analyser som gjorts har redovisats i en inlämnad rapport avseende hydro- och hydrogeologi. I rapporten har ett antal ämnen valts ut. Samtliga är vanliga indikatorer på förekomst av lakvatten. För exempelvis konduktivitet och kloridhalt är det i Balsta 25 respektive 29 gånger lägre än medianhalten i lakvatten. De värden som befinner sig kring medianvärdet och lägsta uppmätta värdet för det obehandlade lakvattnet är för pH och ett antal metaller. pH ligger kring neutralt och de aktuella metallerna ligger inom normala intervall för naturligt förekommande halter i

grundvatten. Därav har slutsatsen dragits att ingen transport av förorenat lakvatten sker mot tälkten.

Fördröjningsmagasin

Fördröjningsmagasin kommer att anläggas inom ett år från det att tillståndet vinner laga kraft. Anledningen till denna tidsplan är att anläggningsarbetena är beroende av årstiderna och inte alltid kan eller är lämpliga att utföras. Fördröjningsmagasin behövs som en konsekvens av den förändrade markanvändningen, vilket gör att vattnet inte fördröjs naturligt av skog och vegetation. Då avbaning av brytningsområden kommer att ske successivt och skogens fördröjande effekt återstår tills avbaning sker är det inte nödvändigt att magasinerna anlagts innan verksamheten påbörjats. Fördröjningsmagasinens kapacitet kommer att byggas ut successivt allteftersom brytningen fortgår. Inledningsvis kommer kapaciteten att vara 1 400 m³ och vid tälktens slutskede kommer den att vara 4 300 m³. För att förebygga olyckor med människor och djur avser bolaget att anlägga fördröjningsmagasin med flacka slänter där så är lämpligt för att djur och människor inte ska falla ner och det ska vara möjligt att ta sig upp. Stängsel sätts upp vid behov.

Sedimentationsdamm

Sedimentationsdammen kommer att anläggas inom ett år från det att tillståndet vinner laga kraft. Anledningen till denna tidsplan är att anläggningsarbetena är beroende av årstiderna och inte alltid kan eller är lämpliga att utföras. Dammen kommer konstant att innehålla vatten, då detta pumpas kontinuerligt i takt med att det tränger in i tälkten eller faller som nederbörd. Även om verksamheten inte är igång kommer pumpning att ske för att tälkten inte ska vattenfyllas. Tätning av dammen kommer vid behov att göras med införd lera (U-massor) eller med tät duk. För att förebygga olyckor med människor och djur avser bolaget att anlägga sedimentationsdammen med flacka slänter där så är lämpligt för att djur och människor inte ska falla ner i dammen och det ska vara möjligt att ta sig upp från den. Om släntning inte är lämpligt kommer stängsel sätts upp.

Sedimentationsdammen kommer vara tio meter bred, 20 meter lång och 1,5 meter djup. Dammen kommer att få en volym på 300 m³. Med flödet 6,5 l/s ger detta en uppehållstid på ca 12,8 timmar. En del avsättning av partiklar kommer även att ske innan sedimentationsdammen i fördröjningsmagasinet.

Det är svårt att exakt beskriva vilken halt av suspenderat material som utgående vatten kommer att ha. Det beror till stor del på halten fina partiklar i vattnet och storleken på sedimentationsdammen. Bolaget konstaterar att halten dock beräknas vara liten.

Eftersom beräkningar visat att kulverten tillhörande markavvattningsföretaget redan idag är dimensionerad i underkant klarar den vid extremregn momentant inte av det extra vatten som tillförs genom pumpning från täkten. Det kommer därför inte att pumpas i direkt anslutning till extremregn utan regn som faller i eller tar sig till tækten kommer att magasineras i denna. Magasinet på 4 300 m³ som kommer att anläggas klarar av ett 10-årsregn med varaktigheten 30 minuter, vilket enligt beräkningarna som gjorts är det dimensionerande regnet. När regnet som fallit har runnit undan (det tar ca 63 min från den punkt som ligger längst ifrån kulverten) kan pumpning från tækten påbörjas.

Våtmark

Våtmarken kommer att anläggas inom ett år från det att tillståndet vinner laga kraft. Anledningen till denna tidsplan är att anläggningsarbetena är beroende av årstiderna och inte alltid kan eller är lämpliga att utföras.

Belastningen på vattensystemet utan tillförsel från våtmarken har beräknats. I dagsläget är det enda maxflödet till kulverten som klarar den beräknade kapaciteten (126 l/s), det för ett 30-minutersregn med återkomsttiden ett år. I dessa beräkningar är arean för våtmarken inräknad men inget tillskott från tækten, alltså bara vatten som bidrar genom direkt regnfall utanför tækten. Maxflödet till kulverten kommer dock att minska med en expansion av tækten, då flödet ut ur tækten kan regleras genom magasinering. I praktiken är det inte möjligt att tillföra det teoretiska maxflödet på

126 l/s. I normalfallet måste vattnet i våtmarken ha en viss uppehållstid för att reningseffekten av kväve ska bli tillräcklig. Bolaget beräknas kunna rena bort 50 procent av kvävet innan vattnet lämnar våtmarken. Om detta ska uppfyllas kan inte allt för stora mängder vatten släppas ut för då uppnås inte önskad reningsgrad. Ca 13 l/s har beskrivits i medeltal för att reningsgraden ska uppnås. I normalfallet kommer siffran ligga på 6,5 l/s för att uppnå ett ännu bättre reningsresultat. Strävan är alltså att ligga på ett vattenflöde på 6,5 l/s från våtmarken. I extrema fall då det faller intensiva regn över längre perioder kan magasinet i täkten komma att svämma över. Det kan då bli nödvändigt att brädda förbi våtmarken. Detta flöde kan då komma att bli större än 13 l/s. Efter det dimensionerande regnet skulle det ta 24 timmar att tömma magasinet vid ett pumpflöde på 50 l/s. Om detta flöde skulle pumpas 63 min, med marginal, efter ett avslutat regn skulle detta inte påverka kulvertens funktion (126 l/s) men ändå lämna en god marginal för eventuellt nya regn. 50 l/s anses därför vara ett bra maxflöde från pumpen vid en eventuell bräddning.

Påverkan på ytvatten

Gällande vilket börvärde pumpen från täkten bör vara inställd på finns inget entydigt svar. Kulvertens kapacitet har beräknats till 126 l/s. Medelflödet vid fullt utbruten täkt beräknas till 8,4 l/s, varav 6,5 l/s är vatten som pumpas från täkten, en liten mängd i förhållande till kulvertens kapacitet. Även vid kraftiga regn utgör inte tillflödet från täkten ett problem. Vid mycket kraftiga regn då kulverten är som mest belastad kommer pumpen stängas av helt och utjämningsmagasinen fyllas. Då pumpflödet måste anpassas efter olika förhållanden går det inte att ange ett specifikt flöde som passar under alla omständigheter. Ett föreslaget maxflöde från täkten kan dock anges. Idag beräknas ca 47 000 kg kväve per år transporteras ut från berört delavrinningsområde till Tandlaån. De 200-250 kg som tillförs via vatten från täkten utgör 0,4-0,5 procent av den totala kvävetillförseln till Tandlaån.

Efter utbruten täkt kommer pumpning av vatten avslutas och grundvattenytan att successivt återgå till det normala. Då grundvattenytan i befintliga brunnar enligt genomförd utredning inte kommer att förändras under verksamhetstiden gäller det samma efter avslutad täktverksamhet. Att leda bort grundvatten på ett sätt som gör

att enskilda brunnar eller vattendrag riskerar att påverkas utgör tillståndspliktig vattenverksamhet. Redan innan bolaget genomförde utredningar bedömde bolaget att det kunde finnas en risk för avsänkning av grundvattennivåerna som i sin tur kunde påverka allmänna och enskilda intressen. Detta utgjorde skälet till att det bl.a. genomfördes en dricksvattenutredning.

Lagring och hantering av avfall (schaktmassor, betong, tegel och klinker)

Bolaget avser mellanlagra upp till 30 000 ton asfalt. Inga massor kommer att lagras i mer än tre år. Uttrycket ”ringa risk” och ”mindre än ringa risk” syftar på de föroreningsnivåer som anges i Naturvårdsverkets handbok 2010:1. Begreppet är därför i huvudsak inte kopplat till mellanlagring och återvinning av massor, utan till de fall när avfallsmassorna används för anläggningsändamål. Begreppet är vedertaget i branschen, varför bolaget inte anser det finnas anledning att använda en annan definition. I Naturvårdsverkets handbok finns även tydliga beskrivningar av vilka föroreningsnivåer som ska underskridas för att massorna ska bedömas medföra mindre än ringa föroreningsrisk. De massor som tas in för återvinning och mellanlagring har i ansökan benämnts som ”inerta massor”. Med detta avses inerta massor enligt den definition som anges i 3a § förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Bolaget bedömer att dessa massor med den användning för efterbehandling som planeras över +56 medför ringa föroreningsrisk.

Kontroll av föroreningsinnehåll i schaktmassor utförs enligt bolagets rutiner. På lagringsplatsen för avfall kommer 0,5 meter packat stenmjöl att anläggas som försiktighetsåtgärd. Avfall som uppkommit i verksamheten kommer att lagras i containrar. Då avfallet kommer att lagras i containrar ser bolaget ingen anledning till lakvattenuppsamling. Inerta avfallsmassor såsom schaktmassor, betong, tegel, klinkers och asfalt kommer inte att lagras i container.

De massor som avses användas för byggande av bullervall och för släntning kommer att läggas upp utan föregående mellanlagring eller processande. Efter besiktning kör lastbilen direkt till den plats där materialet ska placeras och tippas där. Försiktighetsåtgärderna i detta fall utgörs främst av en noggrann införselkontroll.

Massor som ska återvinnas för försäljning kommer i princip bara att ha en sammansättning som medför mindre än ringa risk, några särskilda försiktighetsåtgärder utöver en noggrann införselkontroll bedöms därför inte heller här vara nödvändiga.

Vad gäller de uppgifter som uppgetts av BL angående det gällande tillståndet medger efterbehandling med massor med < 300 ppm 16 PAH och att dagens gränsvärde är <70 ppm ifrågasätter bolaget dessa uppgifter. Enligt gällande tillstånd saknas rätt att ta in sådana massor.

Tvättning av material

I dagsläget har inte bolaget några planer på att tvätta material i tåkten i Balsta. Tvättning är huvudsakligen aktuellt för leverans till järnvägsprojekt och om det skulle bli aktuellt i tåktens närhet vore det en miljö- och kostnadsbesparing att kunna tillgodose behovet av material från en närliggande tåkt. Då ansökan omfattar en verksamhetstid på 30 år och frågan kan bli aktuell under denna period har bolaget valt att ta med tvättning av material som en del av ansökan. Mängden löst material varierar med årstid och väderlek vid produktion, men uppgår som maximalt till några procent. Det material som tvättas av återvinns och kan antingen säljas eller återanvändas inom den egna verksamheten. Om tvättning blir aktuellt i Balsta bergtåkt avser bolaget, om det finns ett behov av ytterligare rening, att anlägga ytterligare sedimentationsdammar. Anläggning av ytterligare sedimentationsdammar ska då ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget föreslår att det delegeras till tillsynsmyndigheten att besluta om ytterligare skyddsåtgärder gällande tvättning av material. Bolaget ifrågasätter nämndens inställning och fokus på denna fråga. Ur miljösynpunkt kan den planerade verksamheten bedömas som förhållandevis harmlös och motsvarar en miljöbelastning motsvarande de naturliga förhållandena med naturlig nederbörd på utbrutet material.

Sprängningar och vibrationer

Gällande de sprickor som uppkommit i bostadshuset på AS fastighet är det svårt att säga varför dessa har uppkommit. Sprickor kan uppkomma av olika anledningar och måste inte vara kopplade till vibrationer från sprängning i bergtåk-

ten. Vibrationsmätningar utförs vid varje sprängtillfälle och mätningarna visar genomgående på låga värden, vilket bekräftats i nämndens yttrande. Bolaget har på AS fastighet genomfört en besiktning av skorstenen år 1997 med godkänt resultat. Inga vidare undersökningar har genomförts på aktuell fastighet. Bolaget kommer vid ett fortsatt täktillstånd att utföra vibrationsmätningar vid varje sprängtillfälle. Resultaten redovisas till tillsynsmyndigheten och utgör en offentlig handling.

Av praktiska skäl såsom väder, vindriktning och andra omständigheter kan det vara svårt att spränga på fasta tider. Därför arbetar bolaget särskilt med information så att man som närboende ska känna till sprängtillfället i förväg. Bolaget har tidigare skickat ut skriftlig information till närboende inför sprängningar, detta planerar man att fortsätta med. Informationen skickas till närboende inom en km från bergtåkten och till personer därutöver som särskilt bett om att få information. Man planerar även att införa en rutin med påminnelse via sms som kan sändas ut någon dag innan för att uppmärksamma kommande sprängning. Detta för att bland annat minska besvären för den ridskola och andra verksamheter som är aktiva i omkringliggande områden. Signal före sprängning kommer att vara tydligt hörbar i hela det aktuella området. Luftstöttsvåg och vibrationer kommer att mätas vid varje sprängtillfälle. Då överskridande av fastställda gränsvärden utgör villkorsöverträdelse som kan leda till åtalsanmälan anser bolaget att begränsningsvärdena avseende luftstöttsvåg och vibrationer ska kunna överskridas vid ett mindre antal av sprängtillfällena med möjlighet att då vidta erforderliga åtgärder. Bolaget arbetar dock för att hålla vibrationerna på en låg nivå kontinuerligt

Kast i samband med sprängning

Bolaget känner inte till att kast ska ha förekommit på det avstånd som har beskrivits i yttrandet från AS. Bolagets personal ska ha fått uppgifter om kast i samband med sprängning för några år sedan. Kastet ska ha nått ca 100 meter från tåkten. Saken undersöktes av bolagets personal, men man hittade inget. Tillsynsmyndigheten informerades och som en säkerhetsåtgärd skyltas cykelbanan intill tåkten numera vid sprängning.

Väg

Gällande bolagets transporter på den väg som ägs av gemenskapsanläggningen Trumtorp-Hällberga vägsamfällighet gäller följande. Det finns idag ett beslut enligt anläggningslagen (1973:1149) angående vägsamfälligheten som ger bolaget tillträde till vägen. Bolaget betalar en årlig avgift till vägsamfälligheten. Ersättningen utgår från belastningen på vägen. Bolaget har bekostat och utfört diverse åtgärder på vägen bl.a. viss asfaltering. Det finns också sedan år 2013 ett pågående ärende hos Lantmäteriet gällande omprövning av gemensamhetsanläggningen Eskilstuna Hällberg ga:3. Lantmäteriet genomförde en lantmåteriförrättning som dock upphävdes vid överprövning och ärendet återförvisades år 2015 till Lantmäteriet där utredning fortfarande pågår. Frågor avseende vägen kommer att avgöras i förrättningen. I lantmåteriförrättningen från år 2008 anges att upplåtelsen gäller till den 31 december 2021. Vägsamfälligheten har under samrådsprocessen enligt miljöbalken inte haft något att erinra mot den planerade verksamheten. För närvarande pågår det en diskussion mellan bolaget och Eskilstuna Energi & Miljö med syfte att bilda en ny gemensamhetsanläggning som omfattar vägavsnittet mellan avfarten och infarten till tälkten. Detta skulle innebära att allt ansvar för detta vägavsnitt skulle ligga på den nya gemensamhetsanläggningen, men att vägföreningen skulle ges rättighet att använda vägen.

Enligt det beslut som Lantmäteriet fattade år 2008 har bolaget rätt att använda vägen för transporter till och från Balsta bergtäkt motsvarande 100 000 ton/år, inte maximalt 100 000 ton/år. Beräkning av slitage är inte direkt kopplat till producerad mängd i bergtälkten, utan räknas ut i tonkm baserat på sträcka, antalet transporter och transporterernas vikt. Beräkningen av 150 000 ton grundade sig på mängden kvarvarande berg i tälkten som planerades brytas fram till år 2019 då aktuellt tillstånd går ut, vilket var aktuellt då beslutet fattades år 2013. Då beslutet överklagats och återförvisats för vidare handläggning till Lantmäteriet pågår denna process dock fortfarande. Uppgifter baserade på ansökta mängder i prövningen i mark- och miljödomstolen har lämnats till Lantmäteriet i det pågående Lantmåteriärendet. Beräkning av belastningen har gjorts utifrån den uträkningsmodell som användes till grund för Lantmåteriets beslut år 2013, en beräkning av lastbilens tyngd med last,

vilket multipliceras med antalet resor per dag (tur och retur) och sträckan. Enligt gällande förrättning ska en Y1B-beläggning bekostas av bolaget och detta har genomförts.

Kontrollåtgärder

Kontrollprogrammet avses vara ett levande dokument och bolaget anser det inte lämpligt att kontrollprogrammet regleras i tillståndet då framtida information och tekniker kan göra det ej ändamålsenligt. Föreslagna kontrollåtgärder utgör den kontroll bolaget avser utföra då tillståndet tas i anspråk, men ändringar kan komma att göras allt eftersom brytningen fortgår och teknikutveckling sker. Ett uppdaterat förslag till kontrollprogram kommer att ges in till tillsynsmyndigheten enligt föreslagna villkorsskrivning, senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk. Samtliga listade kontrollåtgärder dokumenteras av platschef. Mätningar avseende buller, vibrationer och luftstötsvåg samt vattenprovtagning redovisas till tillsynsmyndigheten efter utförd kontroll. Sammanställning av mottagna massor redovisas kvartalsvis.

Kontroll av grundvatten avseende vattennivåer och provtagning kommer inledningsvis att utföras fyra gånger per år. Behovet av kontroller kommer senare att omvärderas i samråd med tillsynsmyndigheten utifrån resultaten. Det finns ett gällande kontrollprogram avseende vattenprovtagning som genomförs i samarbete med Eskilstuna Energi och Miljö. Avsänkningen av grundvattennivån planeras att kontrolleras genom lodning av grundvattenrör 15W01G, 15W02G, 15W03G och 15W04G. Kontroll av vattennivån avseende ytvatten kan utföras om så begärs av tillsynsmyndigheten. Bolaget ifrågasätter dock syftet med mätningar av vattennivå avseende ytvatten. Provtagning för kontroll av lakvattentransport från deponin kommer att ske i provpunkterna 15W02G och 15W03G. Vattenprover skickas in till ackrediterat laboratorium för analys. Som parametrar föreslås de kontrollparametrar som provtagits enligt gällande kontrollprogram avseende grundvatten. Jämförelse kommer att ske med tidigare uppmätta värden, men även med jämförvärden grundade på Naturvårdsverkets rapport ”Lakvatten från Deponier” och som visar lägsta uppmätta värde i lakvatten från undersökta deponier. I samband med att ett nytt

kontrollprogram tas fram enligt ett nytt tillstånd kommer jämförvärden att ses över. Någon särskild kontroll av grundvattnet avseende avfallsverksamheten planeras inte. Det föreslås även att vattenprov tas på tre platser, utpumpat vatten, i direkt anslutning till utsläppspunkt samt efter skogsbilvägen i sydöst, för att undersöka kväverefningsförmågan hos våtmarken och övervaka det vatten som sedan når recipienten. Analysparametrar föreslås för kontroll av våtmarkens funktion och avfallsverksamheten. Vattenprover skickas in till ackrediterat laboratorium för analys. I samband med att ett nytt kontrollprogram tas fram enligt ett nytt tillstånd kommer jämförvärden att ses över. Mängden bortpumpat vatten dokumenteras av platschef och rapporteras i miljörapporten. Mätning sker vid pumpning.

Bolaget har särskilda mottagningsregler för avfallsmassor. Kontroll av massor sker genom kännedom om inkommande massors sammansättning och ursprung. Vid misstanke eller konstaterande av förorenade massor i inkommande last kommer denna transport att avvisas. Kontroll av mottagna inerta schaktmassor och övriga inerta massor kommer att ske dels optiskt av platsansvarig vid intransport, och dels genom laborietest av stickprovskontroller i form av samlingsprov som tas två gånger per år.

Mätningar av luftstötståg och vibrationer sker i samband med varje sprängtillfälle vid närliggande bostadshus. Vid varje sprängning upprättas sprängjournal. Närfältsmätning av buller genomförs vart femte år. Bullermodellen uppdateras årligen utifrån hur byggandet av bullervallen fortskridit. Sedimentationsdammens och våtmarkens funktion och skötsel kommer att kontrolleras genom årlig besiktning. Våtmarkens drift de första åren ska inriktas på att övervaka att våtmarken utvecklas med våtmarksvegetation och får stabila förutsättningar. Flödet ska regleras på de olika inloppspunkterna och en allmän övervakning kommer att ske. Efter ca fem år kan det bli nödvändigt med enklare röjningar i vegetationen. Någon sedimentationsborttagning behöver inte ske eftersom det kväve som ska reduceras kommer att denitrifieras d.v.s. övergå från nitrat till fri kvävgas. På så vis kommer någon anrikning av kväve i sedimenten inte att ske. Då Tandlaån påverkas av många faktorer

och verksamheten har en planerad kontroll av det vatten som släpps från tåkten till Tandlaån avser bolaget inte utföra ytterligare kontroll specifikt av Tandlaån.

Säkerhetsdatablad för de kemiska produkter som kan innebära miljörisker finns samlade på platskontoret och i kemikalieförrådet i Balsta. Områdeskontroll sker för att kontrollera om intrång, sabotage eller liknande skett sedan föregående dag. Gräns för arbets- och brytområde kommer tydligt att markeras i terrängen, så att risk för t.ex. fallolyckor minimeras. Bolaget kontrollerar kontinuerligt slitage för att förebygga eventuella läckor på maskinparken. Information om sprängning anslås på anslagstavlor runt tåkten. Ljud- och ljussignal varnar i samband med sprängtillfället. Omedelbart innan sprängning sker en översyn av riskområdet för att kontrollera att ingen finns i området. I övrigt följs Arbetsmiljöverkets föreskrifter vid sprängning. Krav på åtgärder enligt tillståndsvillkor följs kontinuerligt upp och dokumenteras. Eventuell överträdelse av meddelade villkor samt inkomna klagomål kommuniceras med tillsynsmyndigheten. En miljörapport sammanställs årligen i enlighet med gällande krav och skickas till tillsynsmyndigheten. Miljörapporten innehåller uppgifter om verksamhetens bedrivande, eventuella klagomål, avvikelser eller tillbud, energiförbrukning, avfallsmängder m.m. Myndigheternas tillståndsbeslut, täktplan och övriga handlingar i ärendet samlas i en pärm som hålls tillgänglig på platskontoret i Balsta. I samma pärm samlas dokumentation av mätningar, analyser etc. och även avvikelserapporter. Verksamheten följs upp genom interna och externa revisioner, vilka även omfattar miljöfrågor. Skydds- och miljöronder sker kontinuerligt.

Information till närboende

Information till närboende sker enligt en inarbetad rutin genom skriftliga utskick med information om sprängningar och bolaget planerar även en påminnelse via sms någon dag innan sprängning. Information skickas till närboende inom en km runt tåkten samt till personer därutöver som särskilt bett om att få information. Utöver detta planerar bolaget att hålla öppna möten för närboende en gång per år så att man kan förbättra dialogen med de närboende framöver.

Samråd

Fastighetsägaren som omnämns i vad som anförts av de närboende har fått del av både samrådsutskick och utskick angående Seveso-verksamhet. Enligt bolagets dokumentation har även dricksvattenformulär skickats till fastighetsägaren. Det saknas bekräftelse på att handlingarna har nått fram då de inte skickat med mottagningskvittens. Gällande den föreslagna sakägarkretsen berör denna endast de fastigheter som bedöms kunna vara berörda av grundvattenbortledningen, d.v.s. ansökt vattenverksamhet. Samrådskretsen för den planerade täktverksamheten har dock varit väsentligt större. När det gäller samrådsprocessen har den genomförts i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken.

Verkställighet

Bolaget är mycket angeläget om att verkställighetsförordnande meddelas. Om mark- och miljödomstolen bedömer att frågan om verkställighet kan delas upp för de olika delarna av den ansökta verksamheten önskar bolaget i andra hand att verkställighetsförordnande meddelas för täktverksamheten med den tillhörande krossverksamheten, d.v.s. den verksamhet som idag är pågående. När det gäller de övriga verksamheterna som omfattas av ansökan kan tillståndet tas i anspråk först när det vunnit laga kraft. Denna del av verksamheten är inte direkt ifrågasatt. Det är angeläget för bolaget att kunna återuppta brytningen då den för närvarande ligger nere. Ett verkställighetsförordnande i dessa delar skulle endast innebära brytning av berg på den nuvarande nivån, d.v.s. inte de delar av verksamheten som bolaget uppfattat är ifrågasatta. I så fall kommer inte brytning att ske under grundvattenytan och uppförande av bullervallen kommer inte att påbörjas, förrän ett eventuellt meddelat tillstånd vunnit laga kraft.

Tillståndstid

Bolaget motsätter sig att tillståndstiden bestäms till tio år och vidhåller sitt yrkande att tillståndstiden ska bestämmas till 30 år. Bolaget har genomfört omfattande utredningar både vad gäller vattenförhållanden och olägenheter till följd av den planerade verksamheten bl.a. vad gäller buller. Bolagets bedömning är att den planerade verksamheten kan bedrivas med innehållande av föreslagna villkor och

utan att medföra icke acceptabla olägenheter för människors hälsa och miljön. Vidare bedömer bolaget att tio år är för kort tid för att de investeringar bolaget behöver göra för att bedriva verksamheten på ett rationellt och miljövänligt sätt. Den begränsning vad gäller tillåtna mängder som får brytas ut till fem miljoner som enligt nämnden skulle följa av den kortare tillståndstiden vore mycket ingripande för bolagets verksamhet.

Eskilstuna Energi & Miljös yttrande

Räddningstjänsten har fått del av samrådshandlingarna och framför att deras samlade bedömning är att verksamheten på fastigheten YZ inte kommer att påverka verksamheten på XX. Vidare framför Räddningstjänsten att beaktande av farligt gods på väg och järnväg ofta glöms bort. Ingen väg för transport av farligt gods ligger inom en kilometer från verksamhetsområdet, järnvägen ligger dock som närmst ca 600 meter från tälten. Räddningstjänsten har i tidigare svar på samrådshandlingarna även meddelat att det är viktigt att tillstånd finns för hantering av brandfarlig vara samt att räddningstjänsten inte upplevt något buller. Tillstånd för hantering av brandfarlig vara finns för verksamheten.

Svevia bedriver jordtvättsverksamhet på sin efterbehandlingsanläggning på Lilla Nyby enligt tillstånd från 2002. Bolaget gör bedömningen att Svevia har omfattats av genomfört samråd i och med de kungörelser som redovisas i samrådsredogörelsen.

Villkor 6

Masshantering omfattar huvudsakligen krossning, sortering, transport men kan även omfatta skutknackning vid behov. De utökade arbetstiderna motiveras av det ökade behovet av material i närområdet. Skanska bedömer att det är tillräckligt om undantag kan ges av tillsynsmyndigheten och föreslår därför en ändrad skrivning.

Villkor 7

Anledningen till yrkandet om att vid enstaka tillfällen få bullra upp till maxnivå nattetid är att man vid lastning kan komma upp i dessa nivåer. I händelse av t.ex.

halkbekämpning, olyckor etc. kan utlastning av bergmaterial vara aktuell även nat-tetid. Under de senaste åren har inte något sådant tillfälle inträffat. Det är därför svårt att ange ett visst antal tillfällen som kan förekomma. För det fall ett akut be-hov av material skulle uppstå vill bolaget dock ha möjlighet att bistå kunderna med det material som efterfrågas.

Villkor 8

Luftstötsvåg och vibrationer kommer att mätas vid varje sprängtillfälle, enligt den redovisade egenkontrollen. Då överskridande av fastställda gränsvärden utgör vill-korsöverträdelse som kan leda till åtalsanmälan anser bolaget att begränsningsvär-dena avseende luftstötvåg och vibrationer ska kunna överskridas vid ett mindre an-tal av sprängtillfällena med möjlighet att då vidta erforderliga åtgärder. Bolaget arbetar dock för att hålla vibrationerna på en låg nivå kontinuerligt.

Villkor 10

Med ”tät yta” vid tankning avses ett tjockt lager packat stenmjöl. Denna lösning är mycket vanlig och används av bolaget vid flertalet täkter där den godkänts av aktu-ella tillsynsmyndigheter och vid prövning av verksamheterna. Stenmjöl är mer ändamålsenligt och lätt att underhålla om spill skulle ske. Stenmjöl har en god upp-sugningsförmåga och kan lätt grävas bort och ersättas vid spill eller läckage. En tät duk måste kunna kontrolleras och får inte skadas för att bibehålla sin funktion. För att kontroll ska kunna utföras kan inte ett tillräckligt tjockt lager med stenmjöl an-läggas. Vid ett större läckage kan detta nå duken och rinna längs med denna till kan-ten. Bolaget menar därför att endast stenmjöl ger en bättre funktion.

Villkor 11

Bolaget ger förslag på kontroll som kommer att användas från tillståndets ianspråk-tagande, men vidhåller att innehållet i kontrollprogrammet inte bör regleras i till-ståndet, utan istället bör kunna uppdateras i samråd med tillsynsmyndigheten. I an-nat fall kan kontrollprogrammet bli omodernt och icke ändamålsenligt i och med teknikutveckling och andra omständigheter som idag inte kan förutses.

Angående länsstyrelsens förslag på ändringar av villkor och nya villkor

Vad avser villkor 5 delar bolaget länsstyrelsens uppfattning att det är viktigt att det upptäcks tidigt om det skulle ske en påverkan på deponin från täkten. Då ansökt täktstillstånd omfattar 30 år ser bolaget det dock inte som lämpligt att ange metodik för uppföljning i ett villkor. Kontroll kommer att ske i enlighet med kontrollprogram, vilket kan anpassas i samråd med tillsynsmyndigheten om nya tekniker skulle bli aktuella. En exakt reglering av metodik för kontroll kan innebära att såväl bolaget som tillsynsmyndigheten begränsas då mer effektiva och exakta metoder finns att tillgå.

Vad gäller villkor 6 föreslår bolaget en ändrad skrivning om att tillsynsmyndigheten får medge ytterligare tillfällen för masshantering samt in- och uttransporter under helger.

Avseende villkor 7 har bolaget gjort ett tillägg om att de ekvivalenta ljudnivåerna ska sänkas med 5 dB(A) om bullret innehåller ofta återkommande impulsljud eller hörbara tonkomponenter. Formuleringen "ofta återkommande" är hämtad från Naturvårdsverkets Rapport 6538, "Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller", och beskriver rekommendationerna för riktvärden för buller utomhus. Bolagets förslag på gränsvärden för buller är desamma som de Naturvårdsverket anger och då nämnden ansåg att villkoret skulle kompletteras avseende impulsljud ansåg bolaget att det var lämpligt att använda gällande rekommendationer även avseende impulsljud. Syftet med tillägget är att följa den praxis som finns på området så att bolaget och tillsynsmyndigheten i framtida bedömningar kan utgå från bl.a. Naturvårdsverkets nya vägledning. Gällande täktverksamheten blir detta en fråga om de maskiner som finns i verksamheten ger upphov till impulsljud eller inte.

Bolaget föreslår ett tillägg till villkor 8 om att angivna begränsningsvärden för vibrationer och luftstötsvågor ska följas upp genom mätningar vid samtliga sprängningar. Bolaget har inget att erinra mot tillägg till villkoret om att mätning ska ske vid samtliga sprängningar. Detta beskrivs som en del av egenkontrollen i MKBn. Resultat av mätningar och undersökningar redovisas i miljörapporten. I det fall luft-

stövågen till följd av sprängning, mätt genom frifältsmätning, vid bostadshus skulle överstiga 100 Pa anmäls detta till tillsynsmyndigheten utan dröjsmål. Bolaget ser denna redovisning till tillsynsmyndigheten som praxis och ser inga skäl till att separat redovisning ska ske till tillsynsmyndigheten om inte överskridande skett, särskilt då det vid tidigare mätningar funnits god marginal till begränsningsvärdet.

Bolaget har inget att erinra mot länsstyrelsens tillägg till villkor 9, varför ett tillägg om att damning vid behov ska motverkas genom vattenbegjutning eller med hjälp av annat bekämpningsmedel som godkänts av tillsynsmyndigheten kan göras.

Vad avser villkor 10 och de efterföljande nya villkor som länsstyrelsen föreslagit har bolaget uppfattat det som att villkor 10 avstyrks och ska ersättas med de föreslagna villkoren. Bolaget har i stort inget att erinra, men anser att särskilda uppställningsplatser endast bör krävas för hjulgående maskiner. De bandgående maskiner som används i tåkten utgörs förutom av krossarna en grävmaskin, en borrhög och en bandschaktmaskin. Dessa är betydligt långsammare än t.ex. hjullastarna och dumpern. Att låta dessa köra för egen maskin till en central uppställningsplats skulle ta orimligt lång tid och därmed medföra oskäligen kostnader. Därför har en alternativ formulering föreslagits för detta villkor om att uppställningsplatser för hjulgående arbetsmaskiner ska vara utformade så att oljespill och läckage från maskinerna inte kan förorena omgivningen.

Gällande villkor 11 anför bolaget följande. Avsänkningen kan omöjligt ske djupare än nivån i den eller de pumpgröpar som kommer att anläggas i täktbotten. Det räcker därför att kontrollera vid anläggandet av en pumpgrop att pumpens lägsta nivå inte underskrider +22. Detta dokumenteras och rapporteras till tillsynsmyndigheten i samband med anläggandet.

Vad gäller villkor 12 anser bolaget att det är bättre både ur kontrollsynpunkt och för verksamhetsutövaren att analysparametrar och riktvärden anges i kontrollprogrammet. Detta är också praxis, d.v.s. gäller i de flesta tåkten. Med tanke på den långa tid

som verksamheten avses bedrivas är det bra om det ges möjlighet att anpassa kontrollen utan att en villkorsändring måste göras.

Bolaget föreslår att villkor 13 kompletteras med ett tillägg om att bolaget ska inkomma med förslag på slutgiltig efterbehandlingsplan senast två år innan täktverksamheten planeras avslutas, dock minst två år innan tillstånd för täktverksamheten går ut. Bolaget gör vidare ett tillägg kring att bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten när efterbehandlingen är slutförd. Bolaget vidhåller föreslagen efterbehandlingsplan. Bolaget har inget att erinra mot länsstyrelsens förslag till villkoret avseende efterbehandling.

Avseende villkor 14 anför bolaget följande. Kontroll av verksamheten och dess påverkan ska i första hand regleras av ett kontrollprogram då verksamhetstiden omfattar 30 år och det idag inte går att förutsäga den teknik och metodikutveckling som kommer ske inom denna period. Även kontrollen av Tandlaån m.m. som föreslagits av länsstyrelsen bör enligt bolaget göras inom ramen för ett kontrollprogram.

Vad gäller villkor 15 anför bolaget att beräkningen av säkerhetens storlek är gjord enligt den formel och de utgångsvärden som presenteras i Miljösamverkan för Sverige den 30 november 2006, vilket är praxis. Bolaget är osäkert på vad länsstyrelsen avser i denna del.

DOMSKÄL

Domstolen har hållit huvudförhandling med syn den 10 maj 2017.

Rådighet

Bolaget har nyttjanderättsavtal med ägarna till fastigheten XX och har därmed visat att det har rådighet enligt bestämmelserna 2 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen finner att bolaget såväl uppfyllt kravet om samråd som att miljökonsekvensbeskrivningen, med de kompletteringar som gjorts, har ett så-

dant innehåll att den uppfyller de krav som följer av 6 kap. miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas.

Tillåtlighet och tillstånd

Allmänt

Ansökan avser en relativ vanlig verksamhet i fråga om bergtäkt med tillhörande moment av borrhning, uttag, krossning, sortering samt lastning och transporter vilken får anses vara huvudverksamheten. Ansökan omfattar även en till huvudverksamheten direkt knuten vattenverksamhet.

Ansökan avser därtill en relativ vanlig sidoverksamhet till täktverksamheten, nämligen införsel, mellanlagring och återvinning av massor.

Aktuell ansökan avser dessutom användning av avfall med visst innehåll till anläggningsändamål för anläggande av bullervall samt för succesiv efterbehandling av täkten där en stor, men okänd, andel avses läggas under vatten i en framtida täktsjö. Totalt omfattar ansökan mottagande av 750 000 m³ avfallsmassor.

Inga remissmyndigheter har motsatt sig att tillstånd lämnas till täkten i sig med relaterad verksamhet så som sortering och krossning eller hantering av massor avseende införsel, mellanlagring och återvinning. Ej heller att tillstånd för ansökt vattenverksamhet medges. Såväl nämnden som länsstyrelsen tillstyrker ansökan, dock under förutsättning att vissa villkor meddelas.

Länsstyrelsen avstyrker den delen av verksamheten som avser användning av avfall, med visst innehåll, för succesiv efterbehandling av täkten, samt att tillstånd till tvättning av material meddelas, då den senare ej är tillräckligt beskriven i ansökan. Nämnden motsätter sig föreslagen delegation avseende villkor och skyddsåtgärder knutna till tvättning av material och menar att domstolen, om tillstånd meddelas i denna del, bör fastställa villkor.

Nämnden motsätter sig en tillståndstid om 30 år och anför att en lämpligare tillståndstid skulle kunna vara 10 år.

Enskilda motparter har motsatt sig att tillstånd lämnas, i första hand beroende på hur pågående verksamhet inneburit störande buller och oro att ett nytt tillstånd medför en fortsatt negativ omgivningspåverkan i denna del.

Mark- och miljödomstolen finner att bolaget har lämnat uppgifter och underlag som ger tillräcklig grund för en slutlig bedömning av verksamheten.

Av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken följer att verksamhetsutövaren ska visa bl.a. att människor och miljön skyddas mot skador och olägenheter samt att den plats som har valts är lämplig med hänsyn till ändamålet med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. En rimlighetsavvägning ska också göras enligt 7 § i samma kapitel, där nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått ska vägas mot kostnaderna för dessa. Kraven gäller så långt åtgärderna inte kan anses orimliga att uppfylla.

Av utredningen i målet framgår att den befintliga verksamheten har inneburit klagomål samt tillsynsåtgärder avseende bullerpåverkan. Av särskilt intresse har frågan om bland annat skutknackning och lossning till förkross innebär impuls ljud som ska ha inneburit att tidigare medgivna villkor skulle skärpas eller ej. Dessa tidigare handlingar är ej en del av nu aktuell prövning.

Av utredningen i nu aktuellt mål framgår, enligt domstolens mening, att den ansökta huvudverksamheten, såväl med anläggande av bullervall som utan bullervall, kan bedrivas rationellt samtidigt som motiverade nödvändiga skyddsåtgärder och villkor kan föreskrivas för verksamheten. Detta gäller även för sidoverksamheten i form av införsel, mellanlagring och återvinning av massor.

Mark- och miljödomstolen finner sammantaget att den sökta huvudverksamhetens lokalisering och utformning, inklusive sidoverksamheten, är förenlig med de all-

männa hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk. Det saknas anledning att anta att verksamheten kommer att medföra att någon miljökvalitetsnorm inte kommer att kunna följas.

En vattenverksamhet får enligt 11 kap. 6 § miljöbalken endast bedrivas om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Mark- och miljödomstolen bedömer i denna del att fördelarna med grundvattenbortledningen i enlighet med ansökan i helhet är större än möjliga kostnader, skador och olägenheter. Det föreligger inte heller i övrigt något hinder mot den sökta vattenverksamheten.

Mark- och miljödomstolens finner mot denna bakgrund att ansökt verksamhet i ovanstående delar är tillåtlig och att tillstånd kan ges. Domstolen finner även att frågan om tvättning av material regleras lämpligast genom villkor (*se nedan under villkor*), vilket innebär att tillståndet innefattar detta moment.

I fråga om vilken tillståndstid som ska gälla för den verksamhet nu meddelas tillstånd delar domstolen till del vad som anförts av nämnden och finner att denna ska fastställas till 20 år räknat från dagen för lagakraftvunnen dom. Med denna utgång ska tillståndsgiven totalt uttag av berg minska till 10 miljoner.

Bullervall

I fråga om anläggande av bullervall med avfall gör domstolen följande bedömning. Verksamheten kan, så som bolaget även angivit vid huvudförhandlingen, bedrivas utan anläggande av bullervall, även om det kommer att vara mer komplicerat då andra bullerdämpande åtgärder behöver vidtas. Riktvärden för buller kommer att innehållas även utan bullervall och det bör noteras att utredningen i målet visar att bullerstörningen är som störst, och tidsmässigt längst, under tiden för anläggandet av bullervallen i sig och att de aktuella störningskällorna inte heller kan skärmis av under anläggandet. Anläggningstiden är angiven till cirka 10 år men ingen mottagning kan prognosticeras. Om inget lämpligt avfall genereras i Eskilstunaområdet byggs inte bullervallen vare sig till en garanterad höjd eller längd. Det kan ifrågasät-

tas om anläggandet inte i första hand har som syfte att möjliggöra kvittblivning av avfall och endast till en mindre del som en skyddsåtgärd med syfte att minska en bullerpåverkan. Att en färdig bullervall med angiven längd och höjd har stor positiv effekt på spridningen av buller till omgivningen ifrågasätts inte. Syftet är dock oklart, vilket även gäller krav avseende mottagningskontroll.

I fråga om användning av avfall för anläggningsändamål i samband med efterbehandling delar domstolen vad som anförts av länsstyrelsen i denna fråga. Bolaget har därtill inte visat att det finns något behov av den efterbehandling som kortfattat beskrivs i ansökan. Det finns inga planer eller uttalade önsknings som stödjer bolagets förslag till framtida markanvändning. Enligt domstolens bedömning kan det ifrågasättas om föreslagen efterbehandlingen inte i första hand har som syfte att möjliggöra kvittblivning av avfall.

I fråga om användning av avfall för anläggningsändamål, till bullervall respektive succesiv efterbehandling, finner mark- och miljödomstolen sammantaget att detta inte är förenligt med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Mark- och miljödomstolens finner mot denna bakgrund att ansökt verksamhet i denna del inte är tillåtlig och att tillstånd ej kan medges för användning av avfall för anläggningsändamål.

Skyddsåtgärder, villkor och kontroll, åtaganden m.m.

I fråga om föreskrivna villkor och kontroll samt skyddsåtgärder och åtaganden gör domstolen följande bedömning.

Villkor 1 (allmänt villkor). Bolagets förslag till villkor accepteras. Av vad bolaget under målets handläggning har åtagit sig bör speciellt noteras; (i) bolaget åtar sig att inför sprängningar i tälkten informera närboende inom en radie om 1 km från tälkten genom skriftliga utskick eller motsvarande, (ii) åtagandet att ställa ut vakter vid den närliggande gång- och cykelbanan vid sprängning, samt (iii) bolaget åtar sig att under juli månad göra uppehåll i verksamheten vad gäller sprängning.

Villkor 2-5. Bolagets förslag till villkor accepteras.

Villkor 6 (bullrande verksamhet). Med referens till utredning i målet bör de mest bullerstörande momentet endast ske dagtid (kl. 06-18) och ej pågå kvällstid (kl. 18-22) samt även innefatta förkrossning. Förkrossning utgör tillsammans med borring och skutknackning de typiskt sett mest bullrande momenten. Något tillräckligt sakligt objektivt skäl varför förkrossning ska tillåtas kvällstid, medan borring och skutknackning ej får utföras kvällstid, har ej redovisats. Föreslaget villkor justeras i denna del.

Villkor 7 (bullernivåer). Med referens till Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 5955-11 den 29 maj 2012 finner domstolen att frågan om impulsljud eller hörbara tonkomponenter ej bör formuleras så som föreslaget av bolaget. Domstolen finner att skutknackning innebär impulsljud, att villkor för buller ska sänkas med 5 dBA under perioder då skutknackning sker och föreskriver detta på sätt som framgår av domslut. Domstolen bedömer samtidigt att förkrossning inte ska innefattas särskilt utan att det är tillräckligt att reglera tiden för detta moment till dagtid i enlighet med villkor 6.

Villkor 8-9. Bolagets förslag till villkor justeras i enlighet med vad som medgetts av bolaget respektive vad bolaget ej haft något att erinra emot.

Villkor 10. Bolagets slutliga förslag till villkor accepteras med tillägg med vad som medgetts av bolaget.

Villkor 11. Bolagets slutliga förslag till villkor justeras med tillägg att kontroll även ska ske av flöden.

Villkor 12 (vattenhantering). Villkoret justeras på så sätt att villkoret även inkluderar verksamhetsvatten genererat av tvätt av spårballast samt att kontroll ska ske i enlighet med kontrollprogram. Särskild delegation till tillsynsmyndigheten ifråga om tvättande av material föreskrivs därmed ej. Förslag till kontrollprogram, enligt

villkor 14, ska bland annat innefatta nödvändiga larmvärden, tröskelvärden samt krav avseende åtgärder.

Villkor 13 (efterbehandling). Efterbehandling enligt bolagets förslag medges ej varför villkoret i denna del justeras på sätt som framgår av domslut. Tiden för när efterbehandling ska vara utförd föreskrivs till senast två år efter tillstånd för täktverksamheten gått ut.

Tillsynsmyndigheten ges ett bemyndigande att besluta om villkor avseende slutlig utformning av efterbehandlingen.

Villkor 14 (kontrollprogram). Föreslaget villkor justeras i fråga om vad som ska ingå samt i fråga om när detta ska inges till tillsynsmyndigheten. Ansökan avser fortsatt och utökad verksamhet vid befintlig täkt med ett gällande kontrollprogram. Det bedöms vara rimligt att ett reviderat och utökat kontrollprogram ska skickas in senast 1 månad efter att tillståndet tagits i anspråk.

Villkor 15. Bolagets förslag till villkor accepteras.

Övrigt. Villkor avseende säkerhet föreskrivs på sätt som framgår av domslut.

Igångsättningstid; Arbetstid; Oförutsedd skada

Vad som yrkats av bolaget kan godtas.

Verkställighetsförordnande

Bolaget har yrkat att tillståndet ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Länsstyrelsen har motsatt sig ett verkställighetsförordnande medan nämnden har anfört att de är tveksamma till ett medgivande.

Huvudregeln är att en dom får tas i anspråk först när den har vunnit laga kraft. När det finns skäl till det får mark- och miljödomstolen förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Sökanden

har att visa att det finns konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följden av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Det krävs också att sökandens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör finnas innan tillståndet får tas i anspråk. Särskild hänsyn ska tas till skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndet upphävs eller ändras.

Mark- och miljödomstolen finner mot bakgrund av de motstående intressen som finns att bolaget inte förmått att visa tillräckliga skäl för ett medgivande. Bolagets yrkande om verkställighetsförordnande ska därför ej medges.

Ekonomisk säkerhet

Bolaget har föreslagit att en säkerhet om 500 000 kronor ställs för verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § miljöbalken respektive 3 800 000 kronor för fullgörandet av den efterbehandlingsskyldighet som åligger bolaget enligt 16 kap. 3 § miljöbalken.

Verkställighetsförordnande medges ej varför säkerhet enligt 22 kap. 28 § ej ska ställas.

Länsstyrelsen har invänt mot att 10 kr/m² använts för beräkningen av säkerhet avseende efterbehandling och inte 12 kr/m². Domstolen delar länsstyrelsens synpunkt i denna del men vid en samtidig justering av säkerheten då tillståndstid enligt denna dom endast medges med 20 år bör säkerheten enligt domstolens bedömning beräknas till cirka 3 640 000 kronor.

Prövningsavgift.

Det finns inte skäl att ändra tidigare beslut om prövningsavgift.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 7 juli 2017. Prövningstillstånd krävs.

Peter Winge

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Peter Winge, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand samt de särskilda ledamöterna Per Storhammar och Peter Åslund.